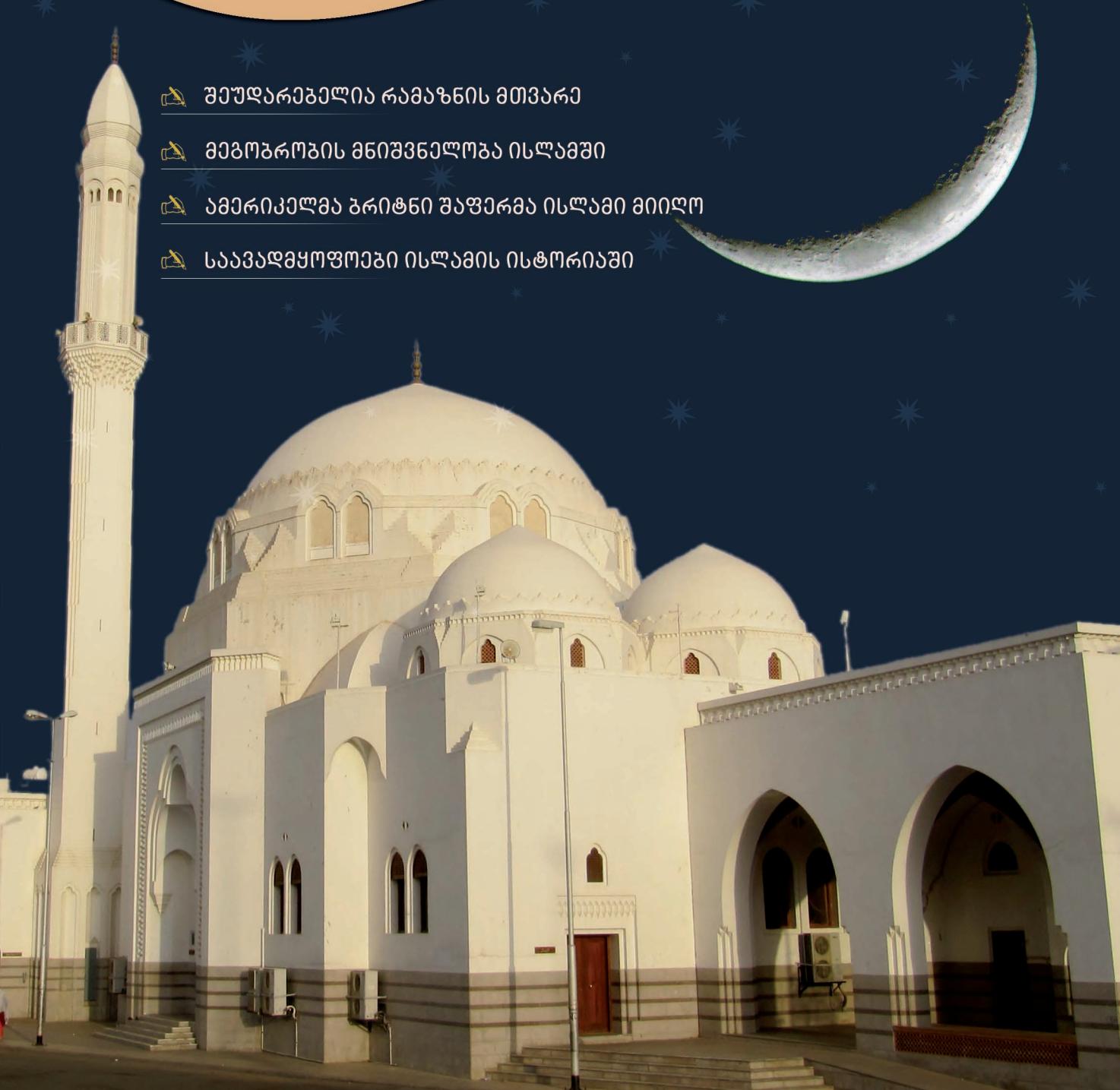

ნებრი მთვარი

№25 გვრილი - ბეჭედოვნის ქუჩა, 2012 წელი

შეკვეთი ბეჭედ-საზოგადოებრივ ექიმთა კურსი

- » შეუდარებელია რამაზანის მთვარი
- » მეგობრობის მნიშვნელობა ისლამში
- » ამირიკაელმა პრიტცი შავირმა ისლამი მიიღო
- » საავადმყოფოები ისლამის ისტორიაში

ՀԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ძვირფასო მკითხველო!

მოგესალმებით, ძვირფასო მკითხველო და გილოცავთ თერთმეტი თვის გვირგვინის, უძვირფასესი რამაზნის მთვარის დადგომას. როგორც ვიცით, რამაზნის მთვარე იმითაც გამოიჩინევა სხვა თვეებისგან, რომ ამ მთვარეში არსებობს ყადირის ღამე, რომელიც ათას თვეზე უფრო მეტი სიკეთის მომტანია და წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენაც ამ თვეში დაიწყო. სწორედ ყურანმა გამოიყვანა კაცობრიობა სიბძელიდან სინათლეში. სურა „ჰად-იდის“ მე-9 აიათში ნაბრძანებია:

„იგია, რომელიც ავლენს თავის მსახურზე ცხად აიათებს, რათა გამოგიყვანოთ სიბ-ნელეებიდან სინათლეში. უეჭველად, ალლაპი ლმობიერი და მწყალობელია თქვენს მი-მართ“

ა აღსანიშნავია, ის გარემოებაც, რომ წმინდა უურანის პირველი ბრძანება, „იკითხე შენი ღმერთის სახელით, რომელმაც გააჩინა (სამყარო)“! (სურა ალაყი, აიათი 1.) კაცობრიობას სწავლისკენ მოუწოდებს. სწორედ რამაზნის მთვარეში დაიწყო წმინდა მუჰამედზე უსაზღვრო ცოდნისა და დაუსრულებელი წყალობის მქონე ძვირფასი წიგნის ზეგარდმოვლენა, რაც 23 წლის განმავლობაში გრძელდებოდა. დაეკისრა რა შუამავლური მისია, უკეთილშობილესი მუჰამედი იტანდა ყოველგვარ სიძნეელებსა და დაბრკოლებებს. მას ერთი ნაბიჯითაც კი არ დაუხევია უკან ისლამის ჩამონის მსურველთა მხრიდან განხორციელებული მრავალგვარი დაშინების, მუქარისა და წვალების მიუხედავად. ამასთან ერთად, ყველა მექელმა წარჩინებულმა წარმართმა ისლამის გავრცელების წინააღმდეგ ერთობლივი ბრძოლა გამოაცხადა. ალლაჰის შუამავალს რომ ისლამი არ ექადაგა, სანაცვლოდ ყოველივე საუკეთესოს სთავაზობდნენ. თუმცა მან ყველაფერზე უარი თქვა და დიადი ალლაჰის მიერ დაკისრებული მოვალეობა პირნათლად შეასრულა. მისთვის ხომ მთავარი უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვება იყო და არა ბოლმით აღვსილი წარმართთა გულების დამშვიდება. აქ საკითხი ეხება ამანათს, რომელიც უზენაესმა ალლაჰმა, წმინდა ყურანის სახით, კაცობრიობას ფასდაუდებელ წყალობად მოუვლინა. გამომდინარე აქედან, ყველანი ვალებული ვართ, ალნიშნული ამანათი, რომელმაც საუკუნეების განმავლობაში ჩვენამდე უცვლელად მოაღწია, გავითავისოთ და მისი კანონები ცხოვრებაში გავატაროთ, ერთგულად დაკიცვათ და მომავალ თაობებს უცვლელად გადავცეთ იგი.

წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენის კიდევ ერთი მიზანი არის ის, რომ ადამიანებს შეძლებოდათ სიმართლისა და ცდომილების ერთმანეთისგან განსხვავება. მასში ეფექტური და გონიერისგამხსნელი მაგალითებით, საუკეთესოდ არის ახსნილი ესა თუ ის საკითხი. ესოდენ მდიდარი განმარტებების მქონე აიათები ადამიანებს ღრმა დაფიქრებისა და გაკვეთილის მიღებისკენ მოუხმობს. ვინაიდან ადამიანი გონიერ არსებად არის გაჩენილი და აქვს აზროვნების უნარი, ის ვალდებულია, ეს ყოვლად მნიშვნელოვანი წყალობა გამოიყენოს, პასუხისმგებლობის გრძნობა გამოიჩინოს, წმინდა ყურანი ცხოვრების მეგზურად გაიხადოს და იცხოვროს იმ პრინციპებით, რომლებიც მასში არის მოცემული.

წმინდა ყურანის დოგმატიკა, რომელმაც უმეცრების ხანა, ბედნიერების ეპოქით შეცვალა, ნამდვილად ამოუწურავ სიბრძნეს შეიცავს. იგი მორჩმუნებს ამქვეყნიურ კეთილდღეობას და საიქიონ ნეტარებას ჰპირდება. მაში, ვევედროთ უზენაეს ალლაპს, მოგვცეს მტკიცე რწმენა და გვატაროს ჭეშმარიტი გზით. უზენაესი ალლაპი პრძანებს:

„აი, ნიგნი, რომელშიც არ არსებობს ეჭვი და ჭეშმარიტი გზის მაჩვენებელია ღვთისმოშიშთაბუის.“ (სურა ბაყარა, აიათი 2)

ერთი წლის სამართლის შეკვებულადან

სტუდენტთა სამართლოს მუსლიმთა სამმართველოში

ბაძრი შანთაძე

ქართველ მუსლიმთა საზოგადოების თანამდებობის მოადგილი

მიმდინარე წლის 12 ივნისს, ქალაქ თბილისში, სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს ცენტრალურ ოფისში გაიმართა საზეიმო შეხვედრა თემაზე: „სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს გასული ერთი წლის საქმიანობის ანალიზი, სამომავლო მიზნები და ამოცანები.“

საზეიმო შეხვედრას ესწრებდნენ. სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს მუფთი ჯემალ პაქსაძე, შეიხი ვაგიფ აკპეროვი, მუფთისა და შეიხის მოადგილები, სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს რეგიონების ხელმძღვანელები, ხელისუფლებისა და მასმედიის წარმომადგენლები.

საიუბილეო შეხვედრაზე მოხსენებებით გამოვიდნენ მუფთი და შეიხი, რომლებმაც დეტალურად ისაუბრეს მუსლიმთა სამმართველოს მიერ გასული ერთი წლის განმავლობაში განხორციელებული საქმიანობის შესახებ. განსაკუთრებული ხაზგასმით აღინიშნა, რომ დაარსებიდან, სულ რაღაც, ერთი წლის მცირე მონაკვეთში სამმართველომ უამრავი მნიშვნელოვანი პროექტის განხორციელება შეძლო. კერძოდ, საუდის არაპეთის წმინდა ქალაქებში — მექასა და მედინაში, პირველად საქართველოს ისტორიაში, წარგზავნილი იქნა 30 მუსლიმი ჰაჯობის რიტუალის შესასრულებლად. დაიწყო და გრძელდება სრულიად საქართველოს ტერიტორიაზე არსებული მეჩეთებისა და სხვა საკულტო ნაგებობების რეგისტრაციისა და მუსლიმთა სამმართველოზე გადმოცემის პროცესი. მუსლიმთა

სამმართველომ საქმიანი კონტაქტები დაამყარა საუდის არაპეთის ჰაჯობის სამინისტროსთან, რის შედეგადაც სამმართველოს გამოეყო ასობით კვოტა ჰაჯობისა და უმრას რიტუალის შესასრულებლად წამსვლელ მომლოცველთათვის, რაც ადრე უცხო ქვეყნების რელიგიური ორგანიზაციების ჩარევით ხორციელდებოდა. სამმართველოს ინიციატივით ჩამოყალიბდა ჰაჯობისა და უმრას სააგენტო, რომელიც მომსახურებას გაუწევს საქართველოდან წმინდა მინაზე მოსალოცად ჩასულ მუსლიმებს. საქმიანი ურთიერთობები დამყარდა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან და იგეგმება რამდენიმე მედრესესა და რომელიმე სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბაზაზე თეოლოგიური ფაკულტეტის გახსნა. ასევე, შეიქმნა სამმართველოს სახელით ინტერნეტ ვებ-გვერდი, რომლის მისამართია www.amag.ge და სხვა მნიშვნელოვანი საკითხები.

მომხსენებლების შემდეგ სიტყვა გადაეცათ საპატიო სტუმრებს — დიასპორას საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის მოადგილეს, ირაკლი ნადირაძეს და ქვემო ქართლის გუბერნატორის პირველ მოადგილეს, ხუსეინ იუსუბოვს, რომლებმაც მადლობა გადაუხადეს მუსლიმთა სამმართველოს ხელმძღვანელობას წაყითხვით მუშაობისათვის.

დამსწრე საზოგადოებამ სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს გასული ერთი წლის მუშაობა დადებითად შეაფასა.

რამაზნის მთვარეში გულწრფელ მორწმუნეს, მეგობრობის, ურთიერთ-თანადგომის, გაციებული ძმური ურთიერთობების დათბობის, სიყვარულის გა-ძლიერებისკენ მიმართული ზრუნვა უნდა ამოძრავებდეს. რამაზნის მთვარე ხომ არა სატანის ჩაძახილის მოსმენის, არამედ ყოვლადმოწყალე უზენაესი ალლაპის მიერ ზეგარდმოვლენილი, წმინდა ყურანის სიტყვების გათავისებისა და გულის სიღრმეში ამოქარგვისთვის საუკეთესო დროა.

თქვენთან ერთად მივირთვა საჭური და გავიზიარო ლვთის მიერ მონიჭებული მადლი“. შეიძლება ითქვას, რომ ეს პატარები, დილის ლოცვისას, ვერ იღვიძებენ, მაგრამ რამაზნის მთვარეს სულ სხვა სულიერებაც თან ახლავს, რომელიც პირველ რიგში უცოდველი პატარების გულებში აღწევს და შემდეგ კი მკვდარი გულების გამოცოცხლებას კიდევ უფრო დიდი შემართებით ცდილობს.

რამაზნის მთვარე, ლვთისმსახურების, სოციალური თანაცხოვრების, ქველ-მოქმედებისა და ურთიერთსიყვარულის აღზევების საუკეთესო დროა. რამაზანში, სხვა თვეებისგან განსხვავებით, უფრო ადვილად მივტვდებით, თუ რაოდენ კარგი მეზობელი, მეგობარი, ნათესავი და, რაც მთვარია, რამდენად კარგი პიროვნებებივართ. მართალია, რამაზანში უფრო მეტ ლვთისმსახურებას ვასრულებთ, უფრო მეტად ხელგაშლილი და კეთილისმქნელი ვხდებით, მაგრამ ეს არ უნდა შემოიფარგლებოდეს, მხოლოდ რამაზნის მთვარით. აქედან მიღებული ენერგია მთელი წლის განმავლობაში უნდა გაგვყვეს. ერთხელ, უკეთილშობილესმა შუამავალმა ებუ ზერს უთხრა: „ებუ ზერ! როდესაც კერძს მოამზადე, შედარებით ბევრი წყალი დაასხი და მეზობლებს ნუ დაივინყებ!“ (მუსლიმი, იმანი, 74)

რამაზანი ეს ის მთვარეა, როცა მდიდარს, ღარიბს, მოხუცსა თუ პატარას ერთად უხარისათ. მდიდარს ღარიბზე განვდილი ხელით მიღებული სიამოვნება ახარებს, ხოლო ღარიბს ლუკმა პურის მიღებით განცდილი სიტყბოება, მოხუცებს დაფასება და პატივისცემა უხანგრძლივებით სიცოცხლეს, ხოლო პატარებს მოფერება, ტკბილი სიტყვა და ტკბილეული უხალისებთ ცხოვრებას. ასე, რომ რამაზნის მთვარეში უკმაყოფილო არავინ არ არის. მაგრამ,

რაც მთავარია, ყოველთვის უნდა ვეცა-დოთ, რომ მოვიპოვოთ უზენაესი ალლაპის კმაყოფილება, რომელიც ნამდვილად შეუფასებელია ყოველგვარ ამქვეყნიურ სიმდი-დრესთან შედარებით.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რამაზნის მთვარეში გულწრფელ მორწმუნეს, მეგობრობის, ურთიერთთანადგომის, გაციებული ძმური ურთიერთობების დათბობის, სიყვარულის გაძლიერებისკენ მიმართული ზრუნვა უნდა ამოძრავებდეს. რამაზნის მთვარე ხომ არა სატანის ჩაძახილის მოსმენის, არამედ ყოვლადმოწყალე უზენაესი ალლაპის მიერ ზეგარდმოვლენილი, წმინდა ყურანის სიტყვების გათავისებისა და გულის სიღრმეში ამოქარგვისთვის საუკეთესო დროა. ნებისმიერი გონიერი მორწმუნე დამეთანხმება, რომ მოწყალების—უკეთურებით, სიხარულის—მწუხარებით, მეგობრობის—მტრობით, ხოლო სიმართლის—სიცრულით შეცვლა ყოველთვის ცუდია. მაგრამ ყოველივე ეს მაშინ, როდესაც ვიმყოფებით ისეთ მთვარეში, რომლის დასაწყისი—მოწყალება, შუა პერიოდი—მიტევება, ხოლო დასასრული—ჯოჯოხეთისგან გადარჩენაა, გაცილებით უფრო ცუდი და მიუღებელია.

ხშირად გვითქვამს და ვიმეორებთ, რომ რამაზნის მთვარე თერთმეტი თვის გვირგვინია, რომელიც წელიწადს მუდამ თავზე ადგას და თავისი სიდიადით ამკობს. რამაზნის მთვარე იმდენად დიდ სულიერებას შეიცავს, რომ ეს მაღლი დანარჩენ თვეებზე გადანაწილების დროსაც კი თავის სიდიადეს ინარჩუნებს. არასდროს გვიმძიმს ის, რომ მთელი ერთი თვე დღისით თავს ვიკავებთ ჭამისგან, სმისგან, მეუღლესთან თანაცხოვრებისგან და ასე შემდეგ. პირიქით, ეს გვაძლევს სტიმულს, გვანიჭებს სიხარულს, რომ ვასრულებთ ყოვლადმოწყალების უნდა ამოქარგვისთვის საუკეთესო დროა.

ალისა და ყოვლადდიადის ბრძანებას. რა თქმა უნდა, მარხვა, მხოლოდ ზემოქმულით არ შემოიფარგლება და ყოველგვარი უკეთურებისგან შორს დგომასაც ითვალისწინებს. როგორც ძვირფას ჰადისშია ნათქვამი: „მარხვა ფარია, მარხული ადამიანი კამათისა და ჩხუბისგან შორს უნდა იდგეს. თუკი ვინმე მას შეეკამათება და კინკლაობას დაუწყებს, უთხრას: „მე მარხული ვარ“. (ბუჭარი, სევმი 9)

ახლა იმ საკითხებზე, მინდა შევაჩერო თქვენი ყურადღება, რაც რამაზნის მთვარეში მარხვას თან ახლავს. ეს არის საპური, იფთარი, თარავიპის ლოცვა, მოწყალების, ფითრისა და ზექათის გაცემა დაბოლოს, რამაზნის დასასრულს, დღესასწაული ანუ ბაირამი.

საპური და იფთარი:

რამაზნის მთვარეში, კიდევ ერთი, ლამაზი ქმედება, საპურზე გაღვიძება და საბამოს იფთარია. საპური, ძილის ყველაზე ტკბილ მონაკვეთს ემთხვევა. რაოდენ ძნელიც უნდა იყოს ადამიანის ასეთ დროს გაღვიძება, ეს, სულიერების თვალსაზრისით, სიმშვიდის წყაროა.

იფთარი ისე როგორც პიროვნული, ასევე ოჯახური და საზოგადოებრივი გადასახედიდან, ერთობისა და ძმობის გამოხატვის საუკეთესო ფორმაა. იფთარი, ოჯახის წევრებს შორის სიყვარულისა და პატივისცემის განმტკიცებას უწყობს ხელს, ხოლო, საზოგადოებრივი გადასახედიდან, ერთობისა და ძმური ურთიერთდამოკიდებულების გარემოს ქმნის.

თარავიპის ლოცვა:

ინდივიდუალური და საზოგადოებრივი თვალთახედვით, რამაზნის მთვარეში ღამით შესასრულებელ თარავიპ-ნამაზს, ქალი და მამაკაცი, დიდი და პატარა მდიდარი და ღარიბი, ახალგაზრდა და მოხუცი—ყველა ერთად ასრულებს, რაც მათი ურთიერთდაახლოებისა და ერთიანობის მიზეზი ხდება.

რამაზნის მთვარეში მეჩეთებში ნაკითხული ქადაგებები და მუსლიმების გათვითცნობიერების მიზნით, შედგენი-

ლი პროგრამებიც განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ატარებს. მსმენელები აქ შეძენილი რელიგიური ცოდნით საზოგადოების წევრებზე დადებით ზეგავლენას ახდენენ. უფრო მეტიც, ბევრი ადამიანი, ამ დროს, ცუდი ჩვევების მიტოვებას ცდილობს, რასაც მათი გარკვეული ნაწილი წარმატებით ახერხებს.

ზექათი, მოწყალება და ფითრა:

რამაზნის მთვარის კიდევ ერთ ნიშანდობლივ მხარეს წარმოადგენს მატერიალური ქველმოქმედება. ამ მთვარეში ძირითადი გასაცემი მოწყალება—ფითრაა. ის რამაზნის მთვარის დადგომიდან, ბაირამის ნამაზის ლოცვამდე ღარიბებისთვის მისაცემი მოწყალებაა. შესაძლოა, ეს დღესასწაული ღარიბებმა მდიდრების მსგავსად ვერ იზიმონ, მაგრამ ეს მათთვის მნიშვნელოვანი მხარდაჭერაა, რისი სამუალებითაც ამ მხიარულების მონაწილეები ისინიც გახდებიან. ვინაიდან გაცემული მოწყალება, ღარიბის, უქონელის, ობოლისა და უთვისტომო ადამიანების სიხარულისა და მხიარულების მიზეზი ხდება და მათაც ექნებათ საშუალება სხვებთან ერთად რამაზნის დღესასწაული მხიარულ ატმოსფეროში გაატარონ.

გარდა ამისა, რამაზანი, ზექათისა და მოწყალებების გაცემის თვეა. ადამიანები განსაკუთრებით ამ მთვარეში შეეცდებიან, სიკეთე აკეთონ და ღარიბ-ღატაკ-თა ცხოვრებაზე დაფიქრდნენ. ადამიანს, რომელიც მთელ დღეს მარხვაში ატარებს, ღარიბ-ღატაკი მეზობლები, ნათესავები და ახლობლები, სწორედ ამ დროს გაახსენდება, ამ თვალსაზრისით, რამაზანი შეიძლება „სიკეთის მთვარედ“ შევაფასოთ.

რამაზნის დასასრულს:

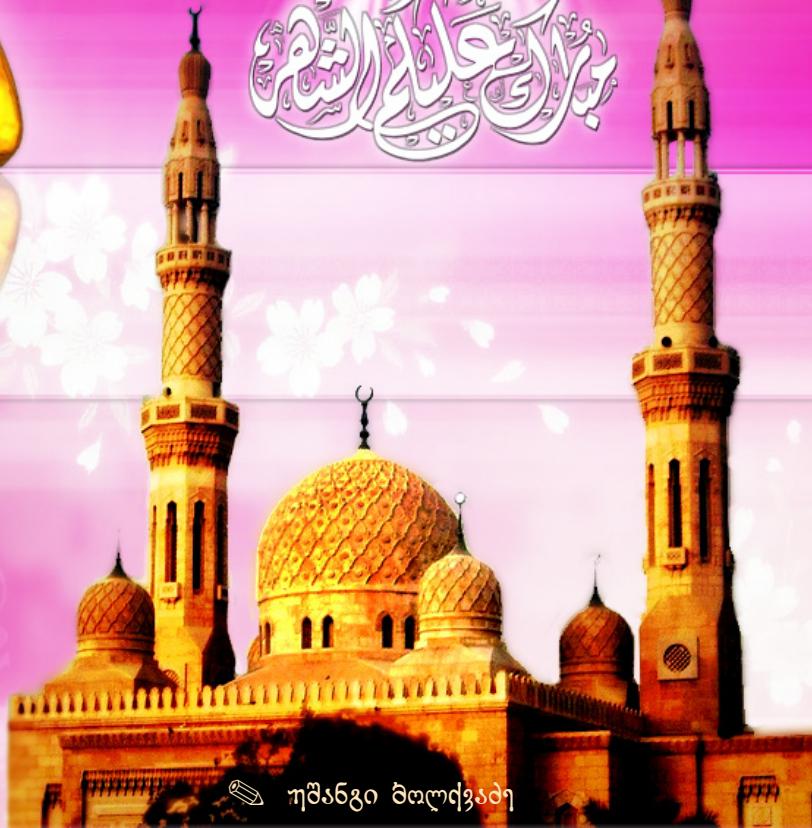
რამაზნის მთვარე დღესასწაულით სრულდება. რამაზან-ბაირამის დადგომას რწმენით აღსავსე და სულიერებით დამტკბარი გულები, სიხარულითა და ენთუზიაზმით ეგებებიან. ■

رمضان

شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن
هدى للناس وبينات من الهدى والفرقان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

უშანგი მოლტკაბი

რამაზანი

უკეთილშობილესმა მუპამმედ შუა-
მავალმა, რომელიც უზენაესმა ალლაჰმა
არა მხოლოდ რომელიმე ერს ან მოდგმას,
არამედ სრულიად კაცობრიობას საუკე-
თესო მაგალითად მოგვივლინა, თავისი
ცხოვრების ხანმოკლე პერიოდში იმდენი
ეფექტური ნიმუში დაგვიტოვა, რომლის
შეფასებაც ნამდვილად არ ძალგვიძს. რად-
განაც, ამჟამად, ვიმყოფებით მადლმოსილ
რამაზნის მთვარეში, გარკვეულწილად, მი-
მოვიხილოთ, თუ როგორ ატარებდა ის ამ
ძვირფას მთვარეს.

გამომდინარე იქიდან, რომ წმინდა შუა-
მავალს ზეშთაგონება პირველად რამაზნის
მთვარეში ზეგარდმოევლინა, მის ცხოვრე-
ბაში ამ თვეს განსაკუთრებული ადგილი
ეჭირა. წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენის
ერთ-ერთი მთავარი მიზანი იყო ის, რომ
კაცობრიობას შეეცნო უზენაესი ალლაჰი
და მიეღწია დვთისმოსაობის უმაღლეს

მწვერვალამდე. რამაზნის მთვარეში მარხ-
ვა აუცილებელია და ყოვლად მიუღებელია
ამის ვინმეს დასანახად გაკეთება. მარხის
მთავარი მიზანი ღვთისმოსავი ადამიანის
აღზრდაა.

ახლა კი ყურადღებით გადავავლოთ
თვალი წმინდა შუამავლის ყოველდღიური
ცხოვრებას რამაზნის მთვარეში.

რამაზანი მისთვის, მოწყალებით, ბა-
რაქით, მიტევებით, სიკეთითა და სილამაზ-
ით აღსავსე ღვთისმსახურების აღზვების
მომენტი იყო. წმინდა შუამავალი რამაზნის
მთვარის მნიშვნელობაზე ყურადღების
გამახვილების მიზნით ხშირად ამბობდა:
„შერცხვეს ის, ვინც მიუხედავად იმისა,
რომ რამაზნის მთვარეს მოესწრება, ჯო-
ჯოხეთმი მაინც ცოდვებით დატვირთული
მოხვდება!“ (მუნზირ, ეთ-თელიბბ, II, 215-
216.)

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, წმინდა შუამავალი რამაზნის მთვარეს ღვთისმახურების საუკეთესო მომენტად აფასებს და ამ მთვარეში არსებულ სილამაზეს შემდეგნაირად გვიხსნის: „როდესაც დაიწყება რაგაზნის მთვარე სამოთხის კარები გაიხსნება, ხოლო ჯოჯოხეთის კარები დაიკეტება და სატანას ბორკილები დაედება“ (ბუჟარი, სევმი-5)

გარდა ამისა, სხვა ჰადისებში, ასევე, ნათქვამია: „ადამიანს ყოველი კეთილი ნამოქმედარი, სულ მცირე, გაათმაგებულად დაენერება, და ეს შესაძლებელია გაშვიდასმაგდეს. უზენაესი ალლაპი ბრძანებს: „მარხვა ამ წესს არ ექვემდებარება, ვინაიდან ჩემმა მსახურმა სიამოვნებისა და საჭმლისგან ჩემი გულისთვის თავი შეიკავა და მარხვა მხოლოდ ჩემი გულისთვის არის შესრულებული. ამიტომ მარხულ ადამიანს მე დავაჯილდოებ!“

მარხული ადამიანისთვის ორი სასიხარულო მომენტი არსებობს. პირველი—სალამოპირს მარხვის შეწყვეტის დრო, ხოლო მეორე—უზენაესი ალლაპის წინაშე წარდგომისას მიღებული ჯილდოს დრო. მარხული ადამიანის პირიდან ამოსული სუნი, მუშკის სურნელებაზე უფრო სასიამოვნოა. (ქუთუბი სითუ, IX-419)

„სამოთხეში რეიანის სახელობის კარი არსებობს, საიდანაც მხოლოდ ისინი შევლენ, ვინც რამაზნის მთვარეში მარხვას იცავდნენ“ (ბუჟარი II-48)

წმინდა შუამავალი ისე, როგორც სხვა დანარჩენ თვეებში, ასევე რამაზნის მთვარეშიც ყოველგვარი ცოდვისგან შორს იდგა. მარხვის მადლს ფუჭსიტყვობით არ ამცირებდა და ცდილობდა, რაც შეიძლება, ბევრი მადლი მოეგო.

მისი მარხულობა მხოლოდ შიმშილით არ შემოიფარგლებოდა, იგი მარხვას ყველა ორგანოთი, გულით, გონებითა და ენითაც კი იცავდა. საკითხთან დაკავშირებით წმინდა შუამავალი ასე გვაფრთხილებს: „უამარავი მარხული ადამიანი არსებობს,

რომელთაც მარხვისგან მხოლოდ შიმშილი და წყურვილი შერჩებათ“. (იბნი მაჯე II-62)

„მან, ვინც სიცრუესა და ცილისნამებას არ განუდეგბა, იცოდეს, რომ უზენაეს ალლაპს მის მიერ ჭამა-სმაზე უარის თქმა არაფერში ჭირდება“. (ბუჟარი სევმი, 8)

„მარხვა, ფარდაა, დამცველი ფარია. ის, ვინც მარხული იქნება ცუდ სიტყვას ნუ იტყვის და ნუ იყვირებს. თუკი რომელიმე თქვენგანი მარხულ ძღვომარეობაში იქნებით და ვინმე ცუდ სიტყვას გეტყვით ან ჩხებისეკნ წაგაძეზებთ, უთხარით: „მე მარხული ვარ“ და ნუ აყვებით. (ბუჟარი სავმი 2/9)

წმინდა შუამავალი იფთრის დროსაც ვედრების საუკეთესო მომენტად აფასებდა და უზენაეს ალლაპს ასე შესთხოვდა:

„ჩემო ალლაპო! მხოლოდ შენი გულისთვის დავიცავი მარხვა, მხოლოდ შენ მოგენდე და ვინამე შენი, ასევე მხოლოდ შენ მიერ ბორებული სარჩოთი ვინყებ იფთარს! მადლობა, ალლაპს, შიმშილი და წყურვილი დასრულდა, ღვთის ნებით ჯილდოს მივიღებთ“. (ებუ დავუდი, სევმი 22)

მისთვის მარხული ადამიანის დანაყრება მისთვის ადგილს რამაზნის მთვარის სილამაზეთა შორის იკავებდა. იგი იტყოდა:

„მას ვინც, მარხულ ადამიანს დაანაყრებს, იმდენი მადლი დაენერება, რამდენიც მარხულს. ამასთან ერთად მარხული პიროვნების მადლს არაფერი მოაკლდება“. (თირმიზი, სევმი 82)

მის უბრალო სუფრაზე ადგილს, როგორც მდიდრები, ასევე ღარიბებიც იკავებდნენ. მარხვის დროს ის ცხოვრებას ჩველებრივ აგრძელებდა და მასზე დაკისრებულ საქმეებს ღირსეულად ასრულებდა.

ის ყოველთვის ხელგაშლილი ადამიანი იყო, თუმცა რამაზნის მთვარეში სიკეთე და ქველმოქმედება მასში მნვერვალს აღნევდა. (ბუჟარი, მუსლიმი II/62)

იგი ზედმინევნით უბრალოდ ცხოვრობდა, თუმცა ეს უბრალოება რამაზნის მთვარეში უფრო ორმაგდებოდა. ვინაიდან ამ მთვარეში ის, მეჩეთის ერთ კუთხეში 10 დღით განმარტოვდებოდა და ითიყაფს ასრულებდა. სანამ მას შუამავლობის მისია დაეკისრებოდა, ხშირად ნურის მთაზე, ჰირას გამოქვაბულში მიდიოდა და საზოგადოებისგან განცალკევებულად ცხოვრობდა. თუმცა, როდესაც წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენა დაიწყო, უფრო მეტ დროს საზოგადოებაში ისლამის ქადაგებას უთმობდა. მაგრამ არც ითყაფი მიუტოვებია და გარკეულ დროს ისევ გამოქვაბულში ატარებდა.

ის საზოგადოებაში ზედმინევნით სამართლანი იყო, მას ღვთისმსახურება ადამიანებთან ურთიერთობაში ხელს არასდროს უშლიდა.

იგი ყოველთვის უზენაეს ალლაჰს ახსენებდა, თუმცა შეიძლება ითქვას, რომ რამაზნის მთვარეში ამას უფრო მოწინებით აკეთებდა.

ის ხშირად კითხულობდა წმინდა ყურანს და მის შესაბამისად ცხოვრობდა. ის ამას ასე ხშირად იმიტომ აკეთებდა, რომ უფრო უკეთ ჩანვდომოდა მის იდუმალებას და ცხოვრებაში უკეთესად გაეტარებინა. მას ყურანის კითხვა ამქვეყნიურის მოსაპოვებლად არასდროს გამოუყენებია და არც ადათად უქცევია.

ის რამაზნის მთვარის ბოლო ათ დღეში, ათას თვეზე უფრო ხეირან, „ყადირის დამეს“ ეძიებდა და ყოველ დამეს ვედრებას, მონანიებასა და ღვთისმსახურებაში ატარებდა. „მას, ვინც რწმენითა და უზენაესი ალლაჰისგან მაღლის მოლოდინით ყადირის დამეს ღვთისმსახურებაში გაატარებს, ნარ-

სული ცოდვები მიეტევება“. ნათქვამია ჰადისში.

მოკლედ, წმინდა შუამავალი რამაზნის მთვარეს ღვთისმსახურებასა და ვედრებაში ატარებდა. აღსანიშნავია ისიც, რომ იგი რამაზნის მთვარეში გამოჩენილ სიკეთესა და სილამაზეს მის შემდეგაც აგრძელებდა. იმავეს მოუწოდებდა თავის თანმიმდევრებს და თერთმეტი თვის მშვენებად წოდებული, რამაზნის მთვარის მიხედვით, დანარჩენ თვეებსაც წარმართვდა.

ვინაიდან რამაზნის მთვარე მისთვის სულიერი აღზევების მომენტი იყო, იგი ამ მთვარეში შეძენილი ენერგიით მთელი წელი საზრდოებდა. ყველა ზემოთ მოყვანილი სილამაზით, მას უნდოდა ჩვენი ცხოვრება სინათლითა და სითბოთი აღევსო.

ამრიგად, ჩვენ, როგორც მუსლიმი მორწმუნები, უზენაესი ალლაჰის მორჩილი და წმინდა მუჰამმედ შუამავალის

კვალის გამგრძელებელი, უნდა ვიყოთ ისეთი ადამიანები, როგორიც უყვარს უზენაეს ალლაჰს, გაახარებს წმინდა შუამავალს, გამოადგება ერს, სამშობლოსა და ოჯახს.

ასე, რომ გისურვებთ რამაზნის მთვარის სრული მოკრძალებით გატარებას, ჯანმრთელობას, მშვიდობას და რაც მთავარია, უზენაესი ალლაჰის წინაშე მიღებული ყოფილიყოს ჩვენ მიერ შესრულებული ყოველი ღვთისმსახურება! მტკიცერწმენით ვიაროთ ისლამის მიერ დადგენილი გზით. დაე უზენაესი ალლაჰი იყოს ჩვენი მფარველი. ■

გიორგი კამლაძე

მუზეუმის მნიშვნელობა ისლამში

როგორც ვიცით, ისლამში მეგობრობა—
სა და ურთიერთანადგომას უდიდესი მნიშ-
ვნელობა ერიჭება. ამაზე, პირველ რიგში,
წმინდა ყურანის ის აიათები და წმინდა
შუამავლის ის ჰადისები მიგვითითებს,
რომელშიც ნათლად და მკაფიოდ არის
განმარტებული, თუ რა დამოკიდებულება
უნდა ჰქონდეს მუსლიმს თავის მორწმუნე
დასთან და ძმასთან.

მას შემდეგ, რაც მექელი წარმართე-
ბისგან უკიდურესად შევიწროებულ მუს-
ლიმებს, უზენაესი ალლაჰისგან მედი-
ნაში გადასახლების უფლება მიეცათ, იქ
ჩასულებმა ადგილობრივი ანსარებისგან
მანამდე არნახული და გაუგონარი მხ-
არდაჭერა და თანადგომა მიიღეს. საქმე
იქამდეც კი მიდიოდა, რომ მედინელები მუ-
ჰაჯირებს საკუთარ ქონებას შუაზე უყოფდ-
ნენ და სავაჭრო საქმეების ერთობლივად
წარმართვას სთავაზობდნენ. თავად ალლა-
ჰის შუამავალიც პირადი მაგალითით თანა-
მიმდევრებს უჩვენებდა, თუ როგორი უნდა
ყოფილიყო მუსლიმების დამოკიდებულება
ერთმანეთისადმი. ერთხელ, როდესაც ის
მორიგი ლაშქრობიდან ბრუნდებოდა, ერთ-
ერთმა თანამიმდევარმა მას შესჩივლა, რომ
ცოლის მოყვანა უნდოდა, მაგრამ ამისთვის

სათანადო სახსრები არ ჰქონდა. წმინდა
მუჰამმედმა ჰკითხა, რაიმე ფასეული თუ
გაქვსო. დაქორნინების მსურველმა უპა-
სუსა ამ აქლემის მეტი არაფერი გამაჩინიაო.
მაშინ ალლაჰის შუამავალმა მისგან აქლემი
იყიდა, ხოლო შინ დაბრუნების შემდეგ ეს
ცხოველი აჩუქა.

ის, რასაც უზენაესი ალლაჰი კრძა-
ლავს, უპირველეს ყოვლისა მიმართულია
იქითვენ, რომ არ დაირღვეს მუსლიმური
საზოგადოების ერთიანობა და მონოლ-
იტურობა, რადგანაც სხვადასხვა ჯგუფე-
ბად დაშლილი და დანაწევრებული საზოგა-
დოება, რომლის წევრებიც ერთმანეთის
მიმართ შურით, მტრობითა და სიძულ-
ვილით არიან განმსჭვალულნი, სანუკვარი
მიზნის—ალლაჰის კმაყოფილების მოპოვე-
ბისათვის და შესაბამისად, იმქვეყნიური,
მარადიული ბედნიერების მისაღწევად ვე-
რასდროს იბრძოლებს.

ავიღოთ, მაგალითად ალკოპოლური
სასმელების მიღების აკრძალვა. ალკო-
პოლი, პირველ რიგში, რა თქმა უნდა ადა-
მინის ჯანმრთელობას ვნებს, აზიანებს
მისი ორგანიზმის ისეთ უმნიშვნელოვანეს
ორგანოებს, როგორებიცაა გული, ღვი-
ძლი და თირკმელები. ამ მავნე ჩვევისკენ

ის, რასაც უზენაესი ალლაპი კრძალავს, უპირველეს ყოვლისა მიმართულია იქითკენ, რომ არ დაირღვეს მუსლიმური საზოგადოების ერთიანობა და მონოლითურობა, რადგანაც სხვადასხვა ჯგუფებად დაშლილი და დანაწევრებული საზოგადოება, რომლის წევრებიც ერთმანეთის მიმართ შურით, მტრობითა და სიძულვილით არიან განმსჭვალულნი, სანუკვარი მიზნის—ალლაპის კმაყოფილების მოპოვებისთვის და შესაბამისად, იმქვეყნიური, მარადიული ბედნიერების მისაღწევად ვერასდროს იბრძოლებს

მიდრეკილი ადამიანის სიცოცხლე ხანმოკლეა და გამომდინარე იქიდან, რომ ის სიცოცხლეს, პრაქტიკულად საკუთარი ხელით ისპობს, განკითხვის დღეს უკიდურესად დაზარალებულთა რიცხვში აღმოჩნდება. მაგრამ, გარდა ამისა, ალკოჰოლი უდიდეს ზიანს აყენებს საზოგადოების ერთიანობასა და სიმტკიცეს. ალკოჰოლს შეუძლია, სულ რამდენიმე საათის წინ, უერთგულესი მეგობრები ერთმანეთის დაუძინებელ მტრებად გადააქციოს. თავის მხრივ, ერთმანეთთან წაკიდებულ ყოფილ მეგობრებს ჰყავთ ნათესავები და ახლობლები, რომელიც, რა თქმა უნდა, თავისიანის მხარს დაიჭერენ და ასეთი ჯაჭვური რეაქციით ხდება საზოგადოების დანაწევრება და დაქუცმაცება ცალკეულ ნაწილებად, რომელთაც ერთმანეთის მიმართ მტრობისა და სიძულვილის გარდა არაფერი ამოძრავებთ. უზენაესი ალლაპის მიერ ალკოჰოლის მოხმარების აკრძალვის ერთ-ერთი მიზეზიც სწორედ ის არის, რომ მუსლიმურ საზოგადოებაში, ასეთი უკიდურესად არასასურველი პრეცენდენტი არ მოხდეს.

ან ავილოთ, მაგალითად, აზარტული თამაშების აკრძალვა. ეს მავნე ჩვევა, გარდა იმისა, რომ მას ადამიანი საბოლოო ჯამში, სრულ გაკოტრებამდე მიჰყავს და მის ფსიქიკას გამოუსწორებელ დარტყმას აყენებს, თამაშში ჩართულ ადამიანებს ერთმანეთს აძულებს და მტრებად ხდის. რადგანაც ის ადამიანი, რომელიც მეორესთან თუნდაც მცირე რაოდენობით თანხას წააგებს, ბუნე-

ბრივია, რომ მისი ძმა და მეგობარი ვეღარ იქნება, ეს კი ასევე განაპირობებს საზოგადოების მონოლითურობის მოშლასა და გათიშვას.

ისლამში შექებული და ნახალისებულია ნამაზის ჯგუფურად ლოცვა. ამასთან პარასკევის ჯუმა ნამაზის ერთობლივად ლოცვა სავალდებულოა (ფარძია). ამის ერთ-ერთი მიზეზიც სწორედ ის არის, რომ უზენაესი ალლაპის წინაშე ერთმანეთის მხარდამხარ წარმსდგარმა მუსლიმებმა, თავი ისე იგრძნონ, როგორც ერთი სხეულის ნაწილებმა.

ისლამის ისტორიაში იყო ისეთი ამაღლებებელი და ყველაზე სასიამოვნო გრძნობების აღმძღვრელი შემთხვევებიც, როდესაც მორწმუნე ძმის ავადმყოფობის შემტყობი მუსლიმი თვითონაც ავად ხდებოდა.

ყველივე ზემოთქმული მიუთითებს იმაზე, რომ ისლამში მეგობრობასა და ურთიერთნადგომას უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება და ისე უნდა ვიცხოვროთ ამ მაცდურ წუთისოფელში, რომ უზენაესი ალლაპისა და წმინდა მუჰამედ შუამავლის კმაყოფილებასთან ერთად, მორწმუნე ძმების კეთილგანწყობაც დავიმსახუროთ. ■

რას ნიშავს იყო ადამიანი

მუსიკის განვითარება

წმინდა ჭადისში ნაპრძანებია: „უზენაესი ალლაპი არა თქვენს გარეგნობასა და სიმდიდრეს, არამედ თქვენს ნამოქმედარსა და გულებს შეხედავს“. (მუსლიმ ბირრი, 10.) გამომდინარე აქედან, ადამიანად ყოფნა ნიშნავს, იყო გულწფელი და აკეთო კეთილი საქმე, ოღონდ არა ვინმეს დასანახად, არამედ იმისთვის, რომ სხვებმა შენზე ისაუბრონ, რა ქველმოქმედი და კარგი ადამიანია, არამედ ყველა კეთილი საქმე უზენაესი ალლაპის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით უნდა ვაკეთოთ.

პირველ რიგში, უსაზღვრო ქება-დი-დება უზენაეს ალლაპს, რომელმაც ჩვენ ადამიანად გაგვაჩინა. ეს იმდენად დიდი პატივია, რომ ჩვეულებრივი მოკვდავის მიერ მისი სათანადო შეფასება ნამდვილად შეუძლებელია. იმის გამო, რომ ჩვენ ვართ ადამიანები, შეგვიძლია ლაპარაკი და ვართ გონიერი არსებები, ეს საკმარისია იმისათვის, რომ სხვა ყველა არსებისგან განვსხვავდებოდეთ. მაშ რას ნიშნავს იყო ადამიანი? მთავარი არაა ის, რომ ამ ქვეყანას ადამიანად მოვევლინეთ, არამედ ის, ვცხოვრობთ თუ არა ადამიანურად. ცხოვრება განა მხოლოდ ჭამა, სმა, სუნთქვა და ძილია?

როგორც ვიცით, ადამიანს გააჩინა ცნობიერება და ეს არის საწყისი ადამიანობისა. მან უნდა გაიცნობიეროს, თუ რამ-დენად უპირატეს არსებად მოავლინა ის ამ

ქვეყანაზე უზენაესმა ალლაპმა. ადამიანად ყოფნა ნიშნავს, იყო კეთილი, სულგრძელი, დამფასებელი, ქველმოქმედი, გულისხმიერი, ტკბილმოუბარი, უწყინარი, ერთგული და, რაც მთავარია, ცნობდე შენს განჩენს. მათი გამჩენის გულისთვის, გიყვარდეს გაჩენილები, მსახურებდე და სასოებდე უზენაეს ალლაპს. სულიერი ძმისთვის იგივე გსურდეს, რაც საკუთარი თავისთვის გინდა. სხვებს ისევე მოექცე, როგორც სხვები გინდა რომ გექცეოდნენ. ნუ გაუკეთებ სხვას იმას, რისი გაკეთებაც სხვებისგან არ გესიამოვნება.

იყო ადამიანი ნიშნავს იმას, რომ არ გაქვს უსამართლობის ჩადენის, გაუტანლობის, სხვების მიმართ შურის, სიძუნნის, ბოროტების, ჩაგვრის, ცილისწამებისა და უმადურობის უფლება. გარდა ამისა, არ

გაქვს უფლება წინ აღუდგე სიკეთეს და ხელი შეუწყო უკეთურებას.

გამომდინარე იქიდან, რომ უზენაესმა ალლაპტა ადამიანი საუკეთესო ფორმით გააჩინა და ყველა არსებაზე მაღლა დააყენა, მას გარკვეული ვალდებულებები დააკისრა, რისი შესრულებაც თითოეული პიროვნების მოვალეობაა. უნდა აღინიშნოს ერთი გარემოებაც; ადამიანის გაჩენის მთავარი მიზანი იყო ის, რომ გაჩენილებს ეცნოთ ყოვლისშემძლე გამჩენი. მაში დავფიქრდეთ იმაზე, თუ რას მოუტანს ადამიანს უზენაესი ალლაპტის შეცნობა? პასუხი მარტივია. ამით ადამიანი შეიცნობს საკუთარ თავს. ეს პიროვნებას აგრძნობინებს, რომ მისთვის აუცილებელია რწმენა და ამის საფუძველზე ალლაპტისადმი მსახურება.

იყო ადამიანი ნიშნავს, ყოველგვარი გაჭირვებისა და უბედურების წინაშე მოთმინების გამოჩენასა და გამჩენ ღმერთზე მინდობას, ცხოვრებას შიშსა და იმედს შორის. ეს ნიშნავს, გეშინოდეს უზენაესი ალლაპტის სიყვარულის დაკარგვისა, რომელიც მტკიცედ იცავს ადამიანში ღვთისმოსაობას. ნურასდროს გახდები

ცხოვრებაში უიმედო
ადამიანი, ვინაი-
დან გამჩენი
ღმერთის
მოწ-

ყალებას დრო არ გააჩნია, არავინ უწყის თუ როდის გაუხსნის ის მორწმუნეს მოწყალების, პატიების, ბედნიერებისა და სიხარულის კარგებს. მუსლიმის ძნელბედობაში ჩავარდნა, არ ნიშნავს იმას, რომ იგი გამჩენმა მიატოვა ან დაივინება. აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ ამქვეყნიური ძნელბედობა საიქიო ბედნიერების მომტანია, და თუკი ცხოვრებაში გვეწვევა რაიმე სახის უბედურება ეს გამოცდად უნდა მივიჩნიოთ, გამოვიჩინოთ მტკიცე მოთმინება და მივენდოთ უზენაეს ალლაპტს. ისევე, როგორც ბრძოლის ველიდან გაქცევა, ასევე ძნელბედობის ჟამს ღმერთის იმედის დაკარგვა ან იმედგაცრუებულ და გულხელდაკრეფილ მდგომარეობაში ჯდომა მუსლიმ ადამიანს არ შეეფერება. გამჩენი ღმერთისთვის ადამიანის მატერიალურ კეთილდღეობას არა აქვს არსებითი მნიშვნელობა, მისთვის მთავარი ღვთისმოსაობა და გულწრფელობაა. წმინდა ჰადისში ხომ ნათქვამია: „უზენაესი ალლაპტი არა თქვენს გარევნობასა და სიმდიდრეს, არამედ თქვენს ნამოქმედარსა და გულებს შეხედავს“. (მუსლიმ ბირრი, 10.) გამომდინარე აქედან, ადამიანად ყოფნა ნიშნავს, იყო გულწრფელი და აკეთო კეთილი საქმე, ოღონდ არა ვინმეს დასანახად, არა იმისთვის, რომ სხვებმა შენზე ისაუბრონ, რა ქველმოქმედი და კარგი ადამიანია, არამედ ყველა კეთილი საქმე გამჩენი ღმერთის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით უნდა ვაკეთოთ.

ადამიანად ყოფნა ნიშნავს იმის გაცნობიერებას, რომ ხარ მოკვდავი და შენი ამქვეყნად არსებობის ხანგრძლივობა განსაზღვრულია და მას ვერც ერთი წამით ვერ შეცვლი. თუმცა სიცოცხლის ხანმოკლეობას, მხოლოდ მაშინ ვხვდებით, როცა ვინმე გამოგვაკლდება და ამქვეყნიდან წავა. სწორედ ამ დროს

ვიტყვით, „ეჭ, წუთისოფელი ასეა, დღეს ხარ, ხვალ აღარ ხა“.

ადამიანად ყოფნა ნიშნავს იმას, რომ ვალდებული ხარ გამოიყენო გონება, გაახილო თვალი, დაინახო სწორი გზა და ვიღაც-ვიღაცების მზაკვრული მითითებებით, ცხოვრების ის მიმართულება არ აირჩიო, რომელსაც ადამიანი სამუდამო უბედურებისკენ მიჰყავს. ვალდებული ხარ სიმართლეს საკუთარი ჭკუით ჩანვდე და მაცდური სატანის ჩაძახილს არ აჰყვე. მაშინ, როცა უზენაესმა ალლაპმა აზროვნების და განსჯის უნარი, გონება, მხედველობა, ენა და ნიჭი გიბოძა, ნუ დატოვებ ამ უდიდეს წყალობას ჩრდილში და მიმართე მთელი ეს შესაძლებლობები იმ ნათელი გზისკენ, რომელიც მარადიულ სიმშვიდესა და ბედნიერებას გპირდება.

იყო ადამიანი ნიშნავს, კარგად ათვით ცნობიერებდე იმას, რომ ადამიანის ცხოვრება არ არის სტაბილური და ნებისმიერ წუთს შეიძლება დადებითიდან უარყოფითისკენ ან პირიქით შეიცვალოს. არის ისეთი პერიოდი, როდესაც ადამიანი დახმარებას საჭიროებს ან სხვისთვის დახმარების ხელის განვითარების შესაძლებლობა ეძლევა. იყო ადამიანი, ნიშნავს იმას, რომ დაეხმარო ასეთ სიტუაციაში მათ, რომლებსაც გვერდში ამოდგომა პაერივით სჭირდებათ და პირველ რიგში უზენაეს ალლაპს გადაუხადო მადლობა, იმისთვის, რომ გაჩვენა ისეთი პიროვნება, რომელსაც შენი დახმარება სჭირდებოდა და ემადლიერებოდე იმ პიროვნებას, ვისაც შეგიძლია, რომ დაეხმარო.. რომ არა დვთის ნება, სიკეთის გაკეთების საშუალება არ მოგეცემოდა.

იყო ადამიანი ნიშნავს, გქონდეს ხალხის მიმართ პასუხისმგებლობის გრძნობა. მა-

შინ, როდესაც შენგან ვინმე რამეს ელოდება, ნუ გაუცრუებ იმედს და შეასრულე, თუ კი ამის შესაძლებლობა გაქვს. თუ არ შეგწევს მასზე დახმარების უნარი, მაშინ მიეცი მას სწორი მიმართულება, რათა გახდე საბაბი კეთილი საქმისა. ვინაიდან ჰადისში ნაბრძანებია: „ის, ვისი მეშვეობითაც კეთილი საქმე შესრულდება, მიიღებს ისეთივე მადლს, როგორც კეთილისქმნელი“. (თირმიზი, ილიმი. 14) ჰადისი ნათლად გვიჩვენებს, რომ არც ერთი კეთილი ჩანაფიქრიც კი ამაოდ არ ჩაივლის და დვთის წინაშე აუცილებლად სიკეთით დაჯილოების საბაბი გახდება.

იყო ადამიანი ნიშნავს იმას, რომ თავი აარიდო ყველა ისეთ საქმეს, რომელიც ნებისმიერი ინდივიდის ცხოვრებაზე უარყოფითად აისახება. რაც იმას ნიშნავს, რომ შენთვის უკეთურობისკენ მიმავალი ყველა გზა დაკეტილი უნდა იყოს. ნურც ისე მოვიქცევით, რომ თქვენ გამოვინმეს იმედი გაუცრუვდეს და მორალური ან კიდევ მატერიალური ზიანი მიადგეს.

როგორც ქართულ ანდაზაშია ნათქვამი, „ასჯერ გაზომე და ერთხელ გასჭერიო“. ზოგჯერ დაუფიქრებლად გადადგმულმა ნაბიჯმა შეიძლება მშვიდი ცხოვრება რადიკალურად შეცვალოს და ადამიანი გამოუვალ ჩიხში შეიყვანოს. ამიტომ დავუიქრდეთ, სანამ გადაწყვეტილებას მიივიღებდეთ და არ მივაყენოთ ზიანი, როგორც საკუთარ თავს, ასევე სხვებსაც.

იყო ადამიანი ნიშნავს იმას, რომ მოსვენება მისცე სულს, რომელიც უზენაესმა ალლაპმა გიბოძა. ■

ნაძლევითი სინაუზო

გურიაში მიწოდება

მაშინ, როდესაც სინანულს გულწრფელად შეიგრძნობს, ადამიანი, დარჩენილი ცხოვრების გატარებას მისთვის სიცოცხლის მბოძებლის, უზენაესი ალლაპის კმაყოფილების მოსაპოვებლად შეეცდება. ასეთ პიროვნებას იმედი მიეცება, რომ გამჩენი მისი მიმტევებელი და შემწყალებელი გახდება. მაშინ, როდესაც მის ცხოვრებაში პირობები შეიცვლება და მას გადარჩენის კიდევ ერთი, საუკეთესო შანსი მიეცემა, იგი ცხოვრების ადრინდელ ნესებს არ დაუბრუნდება. ვინაიდან მან უკვე იცის, რომ ასეთი უმაღლურობა, საიქიონში მის წინააღმდეგ გამოყენებული მტკიცებულება გახდება. ბუნებრივია, რომ ამქვეყნად ადამიანი დროდადრო მატერიალური თუ სულიერი ტკივილების წინაშე აღმოჩნდება. მაგრამ არსებობს ისეთი გრძნობა, რომელიც იმდენად მძიმეა, რომ არანაირ ფიზიკურ ტკივილს არ შეედრება. და ეს გრძნობა არის სინანული.

თუმცა სინანულსაც ორი განსხვავებული მხარე აქვს. ერთი არის მორწმუნის, ანუ უზენაეს ალლაპიზე სრულად

მინდობილი ადამიანის სინანული, ხოლო მეორე— ურწმუნო პიროვნებების განცდილი მწარე სინანული. ორივე სინანული ერთმანეთისგან მკვეთრად განსხვავდება.

მორწმუნებს სწამთ და კარგად იციან, რომ ნებისმიერი მოვლენა უზენაესი ალლაპის ნებით ვითარდება. გამომდინარე აქედან, მათი ყველაზე მნიშვნელოვანი თვისება არის ის, რომ ისინი მინდობილნი არიან უზენაეს ალლაპიზე. მორწმუნე ადამიანი ამ თვისებას მაშინაც გამოამჟღავნებს, როდესაც სიძნელის წინაშე ან თავისუფალ გარემოში აღმოჩნდება და ცოდვას უნებლიერ ჩაიდენს. იმ შემთხვევაში, თუკი მორწმუნე ადამიანი შესცოდებს, იგი დაუყოვნებლივ, სინანულით მიმართავს უზენაეს ალლაპს იმ იმედით, რომ მისი მონანიება მიღებული იქნება. ამიტომაც იგი, მთელი ცხოვრების განმავლობაში, წესილითა და სინანულით არ იქნება დასწეულებული. მორწმუნე განცდილი სინანულის ფონზე, შეცდომას გამოასწორებს და მსგავსი

ცოდვის განმეორებას აღარ ისურვებს. ეს კი პიროვნების გამოსწორების წინაპირობად იქცევა და წუხილი მის სულში არ დაიბუდებს. ის არ დაკარგავს ცხოვრების ხალისს, არ დაუსუსტდება რჩმენა და არავითარ შემთხვევაში არ ჩავარდება დეპრესიებში.

აღსანიშნავია ისიც, რომ ურნმუნო ადამიანების მიერ განცდილი სინანული უაღრესად მძიმე და მოუშუშებელია. გამომდინარე იქიდან, რომ მათ არ გააჩნიათ გამჩენზე მინდობის რჩმენა, თავსდამტყუდარი უბედურების, წუხილისა და შეცოდებების დღოს, საოცრად დიდ და ხანგრძლივ ტკივილს იგემებენ. ისინი მთელი სიცოცხლის განმავლობაში განიცდიან სინანულს და ხშირად იმეორებენ: „ნეტავ, არ გამეკეთებინა“, „ნეტავ, არ მეთქვა“, „ნეტავ, არ წავსულიყავი“... და ასე შემდეგ.

სინანული საიქიოში

აქვეუნდა აღინიშნოს, რომ სინანული არსებობს საიქიოშიც, თუმცა მას არ ახლავს უკან დასახევი არც ერთი გზა და გამოსწორების არც ერთი შანსი. ამქვეყნად რწმენისგან შორს მდგომი ადამიანები, საიქიოში დედამინაზე გატარებული ყოველი წუთისა და წამის სინანულს იგრძნობენ. ვინაიდან ისინი დედამინაზე ბევრჯერ იქნენ გაფრთხილებულნი, ბევრჯერ მოუწოდეს სწორი გზისკენ, ძალიან ბევრი დრო ჰქონდათ იმისთვის, რომ დაფიქრებულიყვნენ და ეპოვათ ჭეშმარიტი გზა, რომელიც მათ უშედევო სინანულს აშორებდა. თუმცა მათ ყოველივე ეს გულს ახლოსაც კი არ გააკარეს, ყური არ დაუგდეს და ისე დაივიწყეს საიქიო, თითქოს არსდროს მოუწევდათ ამქვეყნის დატოვება. მათ ისიც დაავიწყდათ, რომ ყველა მათი წინაპარი უკვე წასულია სამუდამო სამყოფელში. როდესაც ადამიანი საიქიოს სასჯელს დაინახავს, უკან დაბრუნებას მოინდომებს, ყველაფრის გამოსწორებას ისურვებს, დაბრუნების შემთხვევაში უზენაეს ალლაპს მთელი ცხოვრების ღვთისმსახურებაში გატარების სიტყვას მისცემს, მაგრამ ამაოდ. იგი აღარ იქნება შესმენილი.

მაშინ როდესაც სიცოცხლის საფრთხის

წინაშე აღმოჩნდება, ადამიანს სინდისი შეაწუხებს და განვლილი ცხოვრება თვალნინ გაუელვებს. სიცოცხლეში გაკეთებულ ყოველ ნამოქმედარს თვალს გადაავლებს. თუკი ასეთ ადამიანს ამქვეყნად არ აქვს გაკეთებული კეთილი საქმეები და არ სწამდა უზენაესი ალლაპის, მას მწარე სინანული შეიპყრობს და მოსვენებას დაკარგვინებს. რადგან ამ პიროვნებას დედამინაზე გატარებული ცხოვრება მოულოდნელად თვალწინ წარმოუდგება. იგი ცხოვრებაში პირველად გაიგებს, რომ სიკვდილი ძალიან ახლოს არის და დაფიქრდება იმაზე, რომ ამქვეყნად არ უცხოვრია ისე, რომ სამოთხეს იმსახურებდეს და მის მიერ განცდილი, ამ მწარე სინანულის მიზეზიც ეს იქნება. მაშინ დაფიქრდება იმაზე, რომ უზენაესი ალლაპის წინაშე უდიდესი უმადურობა აქვს გამოჩენილი და მიხვდება იმასაც, რომ ეს ყველაფერი არ იქნება უყურადღებოდ დატოვებული. სწორედ ამიტომაც მას გულის ამაფორია აქებელი შიში შეიპყრობს. მაგრამ თუკი ამჯერად სიკვდილის კლანჭებს გადაურჩება, უამრავ ფიცს დადებს, რომ უზენაესი ალლაპის უსაზღვროდ მადლიერი იქნება და ცხოვრების დარჩენილ ნაწილს ღმერთზე სრული მორჩილებით გაატარებს. ოღონდ სიკვდილის საფრთხეს გადაურჩეს და სიცოცხლის კიდევ ერთი შანსი მიეცეს, საამისოდ ყველივე ამქვეყნიურს დათმობს.

უმადურობის ვრძნობა

მაგრამ არსებობენ ადამიანები, რომებიც სიკვდილის საფრთხეს გადაურჩებიან, მაშინვე ივიწყებენ უზენაეს ალლაპზე მიცემულ პირობას და მათთვის ჩვეულ შავ-ბრელ ცხოვრებას უბრუნდებიან. განცდილი სინანული და მორჩილებისა და ერთგულების შესახებ დადებული სიტყვა, უცებ მათთვის ჩვეული უმადურობით იცვლება. ავიწყდებათ ის მომენტი, როდესაც სიკვდილის პირისპირ იდგნენ. ისე ივიწყებენ მიცემულ პირობებს, თითქოს სიკვდილის საფრთხე სხვებს განეცადათ და ღმერთისგან პირს იბრუნებენ. ისინი გააგრძელებენ ძველებურ ცხოვრებას და შესაძლოა, უფრო

როდესაც ადამიანი სინანულს გულწრფელად შეიგრძნობს, იგი დარჩენილი ცხოვრების გატარებას მისთვის სიცოცხლის მბოძებლის, უზენაესი ალლაპის კმაყოფილების მოსაპოვებლად შეეცდება.

მეტი მონდომებითაც კი. ნამდვილად არსებობენ ადამიანები, რომლებიც საფრთხის წინაშე უცებ, პირს უზენაესი ალლაპისკენ მიიბრუნებენ, ხოლო როცა საფრთხე გადაივლის უმაღლ დაიგრძებენ მიცემულ პირობას და კვლავ უმაღლურები ხდებიან. რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ განცდილი სინანული, მხოლოდ საფრთხის წინაშე მათი შიშითაა გამოწვეული.

ნამდვილი სინანული

როგორც დასაწყისში აღვნიშნეთ, გამჩენი ღმერთისადმი მორჩილი მორნმუნების სინანული ასეთი არ არის. ეს ისეთი სინანულია, რომელიც ადამიანში ძირვესვიან ცვლილებას ახდენს. როდესაც სინანულს გულწრფელად შეიგრძნობს, იგი დარჩენილი ცხოვრების გატარებას მისთვის სიცოცხლის მბოძებლის, უზენაესი ალლაპის კმაყოფილების მოსაპოვებლად შეეცდება. ასეთ პიროვნებას იმედი მიეცემა, რომ გამჩენი მისთვის მიმტევებელი და შემწყალებელი იქნება. მაშინ, როდესაც მის ცხოვრებაში პირობები შეიცვლება და გადარჩენის, კიდევ ერთი საუკეთესო შანსი მიეცემა, იგი ცხოვრების ძველ წესებს არ დაუბრუნდება. იმისთვის, რომ ადამიანი ყოველივე ამაზე დაფიქრდეს და სწორი გადაწყვეტილება მიიღოს, არ არის აუცილებელი, რომ სიკვდილის საფრთხის წინაშე აღმოჩნდეს. შეიძლება მოხდეს ისე, რომ პიროვნება, რომელიც ფიქრობს, მს-

გავს ვითარებაში არ აღმოვჩნდებიო, სულ მალე ანალოგიურ სიტუაციაში აღმოჩნდეს, ან ცხოვრება ისე გაატაროს, რომ სიკვდილის საფრთხეზე არანაირი წარმოდგენაც არ ჰქონდეს. მაგრამ არსებობს გარდაუვალი სინამდვილე და ეს არის პიროვნების აღსასრულის მომენტი, როცა მას სიკვდილის ანგელოზი ესტუმრება. სწორედ მაშინ დარწმუნდება იმაში, რომ სიკვდილი თავის დროზე მის კარებსაც მიაკაუნებს. სწორედ მაშინ მოუწევს მწარე სინანულის განცდა, როდესაც სიკვდილის პირისპირ აღმოჩნდება, მაგრამ უკვე გვიანი იქნება, ყოველგვარი სინანული უშედეგო აღმოჩნდება. ამიტომაც დღესაც არ არის გვიან, თუ გვინდა, რომ ამაო სინანულის განმცდელთაგანი არ გავხდეთ, აუცილებელია, მივენდოთ და დავემორჩილოთ უზენაეს ალლაპის, გაუხდეთ ლვოსმოსავი პიროვნებები და ვიცხოვროთ წმინდა ყურანის ბრძანებისამებრ. ნუ დავივიწყებთ, რომ სიკვდილი ძალიან ახლოს არის და დღეს გასაკეთებელ საქმეს ხვალისთვის ნუ გადავდებთ. წრფელი გულით მიღებული გადაწყვეტილებები ცხოვრებაში სრული მოთმინებითა და შემართებით უნდა გავატაროთ.

დაე, უზენაესმა ალლაპმა ყველა მორწმუნეს გულწრფელი სინანულის განცდა დროულად მიგვაღებინოს და დარჩენილი ცხოვრება მისი კმაყოფილების ჩარჩოში გაგვატარებინოს! ■

ყადირის ღმე

ათას თვეზე უფრო ხეილიანი,

როგორც ვიცით 2012 წლის 14 აგვისტოს აღინიშნება კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი თარიღი ყადირის ღმე.

უზენაესი ალლაპის დაუსრულებელ წყალობათაგან ერთ-ერთი ყადირის ღმე. ღმერთი ადამიანებს ყოველთვის აძლევს გაიოლებისთვის ხელსაყრელ შემთხვევას, ჩვენთვის ნაწყალობევი ყველაზე საუკეთესო ყადირის ღმე, რადგან ეს ღმე ათას თვეზე უფრო სასიკეთოა.

ალლაპის შუამავალს მისი მიმდევრების სიცოცხლის ხანგრძლივობა აჩვენეს. მას ის უნინდელი ადამიანების სიცოცხლესთან შედარებით ძალიან მოკლე ეჩვენა... იფიქრა, რომ მომავალში მის მიმდევრებს არ ექნებოდათ შესაძლებლობა იმდენი ღვთისმოსავი ქმედებები ჩაედინათ, რამდენსაც მისი თანამიმდევრები სჩადიოდნენ. ამის გამო დიადმა ღმერთმა მას და მის მიმდევრებს ათას თვეზე უფრო სასიკეთო ყადირის ღმე უწყალობა. (მუვატტა, ითიყვაფი 15).

ერთხელაც ალლაპის შუამავალმა თავის თანამიმდევრებს ერთი ეპრაელის შესახებ მოუთხრო. ამ კაცს სახელად შემუნი ერქვა, ათასი თვე იარაღით ხელში ალლაპისთვის ბრძოლაში გაეტარებინა. მუსლიმები გაოცდნენ და მისი შეშურდათ.

ამაზედ უზენაესმა ალლაპმა ზეგარდმოავლინა სურა „ყადირი“, სადაც მოთხრობილია მუჰამმედის მიმდევრების მიმართ მის მიერ გამოჩენილ წყალობის შესახებ:

„უეჭველად, ჩვენ გარდმოვავლინეთ იგი ყადირის ღმეს! რას გამცნობს მენ, რას ნიშნავს ყადირის ღმე? ყადირის ღმე ათას თვეზე უკეთესია! ღმერთის ნებით გადმოდიან ანგელოზები და სული, ყოველი ბრძანების შესასრულებლად. ის ღმე, ცისკრის ამოსვლამდე, მშვიდობითა და ბედნიერებითაა აღსავსე!“ (სურა ყადირი, აიათები 1-5)

დიადმა ღმერთმა ეს ღმე დალოცა, რადგან ამ ღმეს წმინდა მუჰამმედს შუამავლობა უბოძა და წმინდა „ყურანის“ ზეგარდმოვლინება დაიწყო. ეს მდგომარეობა სრულიად საკმარისია მისათვის, რომ ყადირის ღმის პატივითა და ღირსებით ვისარგებლოთ.

უზენაესი ალლაპი ბრძანებს:

„უეჭველად, ჩვენ გადმოვავლინეთ იგი (ყურანი) დალოცვილ ღმეს.“ (სურა დუჰანი, აიათი 3).

ეს აიათი ყადირის ღმის ნაყოფიერების, სიწმინდის შესახებ გვამცნობს.

ალლაპის შუამავალი ბრძანებს:

„რამაზანში ათას თვეზე უფრო სასიკეთო ერთი ღმე არსებობს. ვინც მის სიკეთეს მოაკლდება, ნიშნავს, რომ ძალიან დიდ რამეს მოაკლდა.“ (აჰმედი, II, 230, 385).

ამ ღამეს შესრულებული ღვთისმსახურებები სხვა თვეებში შესრულებულ ღვთისმსახურებებზე უფრო ღირსეულია. ანგელოზებს ამ ღამეს ეცნობებათ ის შემთხვევები, რომელიც მომდევნო ერთი წლის განმავლობაში მოხდება. ამ ღამეს დედამიწაზე ჯიბრილის მეთაურობით, ძალიან ბერი ანგელოზი ჩამოდის. ეს ღამე სრულ გარიურაჟამდე სიმშვიდითა და კეთილდღეობითაა მოცული. ადამიანები ყოველგვარი ბოროტებისგან დაცულნი არიან. დედამიწაზე ჩამოსული ანგელოზები ყველა შემსვედრ მორჩმუნეს ესალმებიან, ღმერთს მათთვის ევედრებიან და მიტევებას სთხოვენ. განკითხვის დღეს მათ ღვ-

თისმსახურებებს ამოწმებენ და ამ ადამიანებს შუამდგომლობას უწევენ.

ყადირის ღამე რამაზნის ბოლო ათ დღეში უნდა ვეძიოთ. სხვა პადისების მიხედვით, ყადირის ღამე 24-ე 27-ე ღამეებს შორის უნდა ვეძებოთ. შუამავლის თანამიმდევრების ერთ ნაწილს ესიზმრათ, რომ ყადირის ღამე რამაზნის ბოლო შვიდ ღამესგან ერთ-ერთშია და ეს ალლაპის შუამავალსაც ამცნეს. ამაზედ მან ბრძანა:

„ვეღდავ, რომ თქვენი სიზმრები რამაზნის ბოლო შვიდი ღამის გარშემო შემოიკრიბა. ამ შემთხვევაში ვინც ყადირის ღამეს ეძებს, ის რამაზნის ბოლო შვიდ ღამეში ეძებოს!“ (ბუპარი, ლეილეთულ ყადრი, 2; თაბერი, 8; მუსლიმი, სიამი, 205-206).

ალლაპის შუამავალი ამ ღამეს შემდეგნაირად ახასიათებს:

„ყადირის დილას ამოსულ მზეს თვალისმომჭრელი კაშკაში არ ახასიათებს. იგი ამაღლებამდე ისე ანათებს თითქოს თასია.“ (მუსლიმი, მუსაფირუნი, 179)

„ყადირის ღამე ნათელია, არც სიცხეა და არც სიცივე; ულრუბლოა, არც წვიმს და არც ქარი ქრის. იმ ღამეს ვარსკვლავი არ გაქრება.“ (თაბერანი, ქებირი, XXII, 59, ჰეისემი, III, 178-179, ბეიპაჟი, შუაიბი, III, 334).

ყადირის ღამის გასაიდუმლოების სიბრძნე, ადამიანების ღვთისმსახურებისკენ წაეჭიბა, უფრო მეტი დროის მსახურებაში გატარება და ამგვარად მონა-მსახურების დონის ამაღლებაა. ადამიანი, რომელიც ყადირის ღამების მოძებნის, დროის ღვთისმსახურებში გატარებას ისწავლის და ამ ღამაზე ჩვეულებას სხვა დროსაც გააგრძელებს. სიკეთე და ღვთისმსახურება, დროთა განმავლობაში ისე ჩასახლდება, როგორც ანგელოზში. მოპოვებული ჯილდოც ამ გზაზე გადატანილი სიძნელეების მიხედვითაა. აქედან გამომდინარე, ამდენად ღირსეულ ღამესთან შესახვედრად ცოტა გარჯაა საჭირო.

ყადირის ღამის ღვთისმსახურებაში გამტარებელნი ცოდვებისგან განიწმინდებიან. მხოლოდ ამის წინაპირობად რწმენა და გულწრფელობაა დაწესებული. ე. ი.

ადამიანმა ალლაჰისა და მისი შუამავლის სიტყვები გულით უნდა ირწმუნოს და ამ ღლამის ღირსებას პატივი სცეს, ღვთისმსახურება აღასრულოს და ამისთვის სიკეთეს მხოლოდ ალლაჰისგან დაელოდოს. ასეთ შემთხვევაში ცოდვებისგან გათავისუფლდება და დილას ისე შეხვდება, როგორც ახალშობილი.

ადამიანის მიტევება ძალიან მნიშვნელოვანი საქმეა. ის თავდაპირველად ჭუჭყისგან იწმინდება, შემდეგ კი შეიმკობა სიღლამაზებით, ამიტომაც უპირველესად ღმერთისთვის მიტევების თხოვნაა აუცილებელი.

ალლაჰის შუამავალი რამაზნის თვეში, სხვა თვეებთან შედარებით, მეტ ღვთისმსახურებებს ასრულებდა. ყადირის ღამის გასაცოცხლებლად, განსაკუთრებით ბოლო ათი დღის განმავლობაში, ეძლეოდა მუდმივ ღვთისმსახურებას. ამ ძვირფასი ღამის გასაცოცხლებლად ოჯახს აღვიძებდა. (ბუჰარი, ლეილეთულ-ყადრი, 5).

ყადირის ღამეს შეგვიძლია წავიკითხოთ ვედრებები, ვილოცოთ ნამაზი, ვიკითხოთ ყურანი, დავკავდეთ მონანიებითა და ღმერთზე მიტევების თხოვნით, ალლაჰის სხენებით და სელავათის წარმოთქმით. ვისაც ნამაზის ვალი აქვს, ნაფილე (ნებაყოფილებითი) ნამაზის ღოცვამდე გადავადებული ნამაზი ილოცოს. აგრეთვე ყადირის ღამის მომდევნო დღეს სხვების გულების მოგების, მოწყალების გაღების, ადამიანებზე დახმარების, მარტოხელების გახარების მსგავსი ღვთისმოსავი ქმედებების ჩადენა ღირსეული საქციელია.

მთელი ღამე ფხიზლად ყოფნა ყველასთვის შეუძლებელია. მაგრამ ნებისმიერს შეუძლია ალლაჰის შუამავლის სუნნეთის მიხედვით იმოქმედოს, რამაზნის ბოლო შვიდ ღამეს ცოტა იძინოს, მეტი ღვთისმსახურებები შეასრულოს, ღამის დასაწყისისა და დასასრულის განსაზღვრული ნაწილი ღვთისმსახურებებისთვის გამოყოს.

საცოდავი არიან ადამიანები, რომლებიც რამაზნის, მარხვისა და ყადირის ღამის ღირსებას არ გამოიყენებენ და მიტევებას

ვერ მოიპოვებენ. ისინი სიკეთისა და წყალობისგან შორს დგანან. ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„ვინც რამაზანს მოესწორება და მისგან ცოდვებმოუნანიებელი გამოვა, მან ცხვირით იფორთხოს!“ (თირმიზი, დეავითი, 100/3545).

უამარავი კეთილი სურვილებით გილოცავთ ამ ძვირფას ღამეს. უზენაესი ალლაჰის პატივება და მფარველობა ნუ მოკლებოსა სრულიად ისლამის სამყაროს.

თურქის სილიმირან

თხმას ხური თოვტაში

მუსლიმი აღამიანის

არსებობს ორი რამ, რომელიც ადამიანის ცხოვრებაზე მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს. პირველი, მის მიერ მოგებული ფულია, ხოლო მეორე მის ირგვლივ მყოფი ადამიანები.

ადამიანის ცხოვრებაში, დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ საიდან იღებს ის ფულად შემოსავალს. ვინაიდან პიროვნების სულიერი სამყარო შესაბამის ფორმას ამის და მიხედვით იძენს. ამ თვალსაზრისით აუცილებელია დიდი ყურადღება მივაქცოთ იმას, არის თუ არა ჩვენი შემოსავალი აღალი.

ვინაიდან ჰალალი ლუქმა, რომელიც ყელში ჩადის ადამიანს სულიერ ძალასა და სიმტკიცეს მატებს, ხოლო ჰარამი მას ზნედაცემულობისკენ წაიყვანს. ამიტომაც ძალიან მნიშვნელოვანია პიროვნების ფულადი შემოსავლის წარმომავლობა და გარშემო მყოფი ადამიანები.

დღეს კაპიტალისტურმა მენტალიტეტმა, სულიერი ფასეულობები იმდენად გაანადგურა, რომ მომრავლდნენ ადამიანები, რომლებიც არც კი ცდილობენ ისლამის ზნეობისა და პრიციპების შესაბამისად ანარომონ ესა თუ ის ბიზნესი და მიიღონ ალალი შემოსავალი. არიან ადამიანები, რომლებიც უფრო მეტი სიკეთის გაკეთების მიზნით, შემოსავლის წყაროს ყურადღებას არ აქცევენ, რაც იმას ნიშნავს, რომ ჰალალი და ჰარამი ერთმანეთშია არეული.

კაპიტალიზმი ეს ისეთი წყობაა, რომელმაც ადამიანთა მოდგმას სიბრალულის ცრემლი და მოწყალება დაავიწყა. ასევე ჩაკეტა ყველა ის კარი, რომელსაც ადამიანის სული სიმუშიდესკენ გმიჰყავს.

ალსანიშნავია, რომ ისლამი, ისე რო-

ფულით გამოცდა

გორც ცხოვრების ნებისმიერ სფეროში, ასევე ეკონომიკურშიც უაღრესად მტკიცე წესრიგს მოითხოვს. აქ კარგად არის დადგენილი ჰალალისა და ჰარამის საზღვრები. ასევე ისლამში ნაბრძანებია მოწყალება და გულისხმიერება, რომელიც მუსლიმს მორწმუნე ქმის მიმართ ვადებულებად აკისრია.

უნდა ვიცოდეთ, რომ ისლამის თვალსაზრისით, ქონება უზენაესი ალლაჰის კუთვნილებაა. მისი ხელში ჩაგდების მიზნით, ადამიანს არ გააჩნია ვინმეს დაჩაგვრის უფლება. თანადგომა და ღარიბებზე დახმარება აუცილებელია: წმინდა აიათში ნათქვამია: „და მათ ქონებაში წილია, მთხოვნელთათვის და ღატაკთათვის“ (სურა ზარიათი, აიათი 19)

ეს პრინციპი ისე როგორც ფულის გამოყენების, ასევე სულიერი აღზრდის წინაპირობაა. თუმცა კაპიტალისტური წყობა, ადამიანს მხოლოდ საკუთარ მოგებაზე აფიქრებს და ამიტომაც ის სხვა ადამიანებს არ იცოდებს, მისთვის მხოლოდ მიზნის მიღწევაა მთავარი.

ამ საკითხთან მიმართებაში, კაპიტალიზმისგან განსხვავებით, ისლამს სამი ძირითადი პრინციპი გააჩნია, იგი ადამიანს სინდისის წინაშე აყენებს და მისგან ანგარიშს იბარებს: ანუ „საიდან და როგორ მოიგე?“, ან კიდევ „სად და როგორ გახარჯე?“ გამომდინარე იქიდან, რომ ქონების ძირითადი მფლობელი უზენაესი ალლაჰია, ადამიანი მხოლოდ მისი გამომყენებლის პოზიციაშია. ფულის მოგებაში უნდა არსებობდეს სამი ძირითადი პრინციპი:

1. მოგებული ალალი უნდა იყოს,
2. უაზროდ ფლანგვა არ უნდა ხდებოდეს

3. სიძუნწეს არ უნდა ჰქონდეს ადგილი

მფალანგველობა სიმდიდრის წარმოჩენით, მდაბიო გრძნობების გამოხატვაა, სიძუნწე კი — მომავლის შიშით ქონების დაგროვება. ეს არის უზენაეს ალლაპტე ნაკლებად მინდობისა და შიშის გამო მოტანილი სისუსტე. პიროვნების წარმოდგენაში, ფული თავშესაფარიც არის და დასაყრდენი ძალაც. მფალანგველობა კი, პირდაპირი მნიშვნელობით, ქონების ნამდვილი მფლობელის წინააღმდეგ გალაშქრების ტოლფასია.

მორწმუნე მფალანგველობას კი არ გამოიჩენს, არამედ შეძლების ფარგლებში უხვად გასცემს. ანუ მატერიალურად შეძლებული მუსლიმი მოგებასთან ერთად მის გაცემაზეც იფიქრებს. ვინაიდან წმინდა ყურანის, დაახლოებით, ორასამდე აიათში უზენაესი ალლაპტი ქველმოქმედებასა და დახმარებას გვახსენებს. ჰადისში ნათქვამია: „გამცემი ხელი, ამღებ ხელზე უკეთესია“ (ბუჰარი, ვესაია 9)

დავთისმოსავი მორწმუნე ყოველ დღე საკუთარ სინდისს ეკითხება: „დღეს უზენაესმა ალლაპტა შენი ცხოვრების კალენდარში ახალი ფურცელი გადაშალა. ვნახოთ, შენ მიერ დღევანდელი მოგებულის რა ნაწილს დაიტოვებ შენთვის და რა ნაწილს გაუყოფ სხვას? გამჩენმა წყალობა შენ მოგცა, სხვას კი არა. რაც იმას ნიშნავს, რომ ვაღდებული გაგხადა დაეხმარო მათ“. ყურაბში ნაბრძანებია:

„...სიკეთე აკეთე ისეთივე, როგორიც ალლაპტა მოგმადლა და არ გაავრცელო უკეთურება ქვეყნად, რამეთუ ალლაპტა არ უყვარს უკეთურნი!“ (სურა ყასასი, აიათი 77)

გამომდინარე აქედან, ის გულწრფელი მორწმუნენი, რომლებიც მოგების თვალ-

საზრისით, მხოლოდ საკუთარ თავზე არ ფიქრობენ, სხვა ადამიანების მიმართ გულისხმიერები არიან და მათზე დახმარებას ვალდებულებად მიიჩნევენ.

უნდა აღინიშნოს, რომ, ერთი შეხედვით, კაპატალიზმს სულიერი ფასეულობის სახით წინ არანაირი დაბრკოლება ეღობება. ისლამი კი მორწმუნეებს, ეკონომიკური და სოციალური თვალსაზრისით, უამრავ წესსზე მორჩილებას ავალებს.

იმ შემთხვევაში, თუკი მორწმუნე ყველა წესს დაემორჩილება საზოგადოებაში უსულებულ და შეუბრალებელი ეკონომიკის გამეფება ნამდვილად წარმოუდგენელია. აგრეთვე უნდა ვიცოდეთ, რომ თუ მორწმუნეები საზოგადოებრივ ცხოვრებაშითავინათადამიანურ მოვალეობებს არ შეასრულებენ არც ის არის გამორიცხული, რომ მათ ცხოვრებაში სხვადასხვა ისლამისთვის მიუღებელმა წყობილებებმა დაიკავოს ადგილი. რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ამ საკითხშიც ძირითადი ვალდებულება ისევ მუსლიმებს აკისრიათ. ვინაიდან ისლამში დიალი გამჩენის კმაყოფილების მოპოვების მიზნით, გარკვეული კრიტერიუმები არის დადგენილი, ხოლო მათი ცხოვრებაში გატარება მუსლიმის მოვალეობაა.

თუკი საზოგადოება ისლამის მიხედვით იცხოვრებს, შეუძლებელია კაპიტალისტურმა წყობამ ჩვენი ცხოვრება დაიპყროს.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კაპიტალიზმისა და კომუნიზმის ერთმანეთთან გატოლება შეუძლებელია. ვინაიდან კომუნიზმის თვალსაზრისით ქონება ხალხის კუთვნილებაა, კაპიტალიზმის ხედვით კი ქონება ინდივიდს ეკუთვნის. რაც იმას ნიშნავს, რომ ორივე წყობას ერთმანეთისგან განსხვავებული ხედვა გააჩნია და ვერ თანხმდებიან, თუ ვის ეკუთვნის ქონება. ის-

ლამში ეს კონკრეტულად არის ახსნილი და ქონება არც ხალხს და არც კერძო პიროვნებას არ ეკუთვნის. იგი მხოლოდ უზენაესი ალლაპის კუთვნილებაა. ამიტომ ვამბობთ, რომ ისლამის სისტემა არც ერთ სხვა სისტემას არ შეედრება. აი, სწორედ აქ არის ისლამის სილამაზე და მშვენიერება. ისლამი არ საჭიროებს რომელიმე სისტემაზე გათანაბრებას, ასეთ რამის მცდელობაც კი დაუდევრობაა.

მევლანა დაუდევრობას შემდეგნაირად განმარტავს: „ვიცით, რომ უზენაესმა ალლაპმა თევზისთვის საჭირო, ყოველგვარი სარჩო ზღვაში გააჩინა და იგი მისი მოპოვების უნარით დააჯილდოვა. მაგრამ მიუხედავად ამისა, იგი გარედან ჩაშვებულ ანკესზე წამოგებულ საკვებზე დაიჭირს თვალს. ამ შემთხვევაში ის ვერ ხედავს ანკეს და მასზე წამოგებული საკვების მსხვერპლი ხდება“.

კარგად ვიცოდეთ შემდეგ რამ. ისლამი მორნმუნებს არ მოუწოდებს იმას, რომ ბევრი მოიგონ და შესაბამისად ბევრი სიკეთე აკეთონ, ან მოწყალება უხვად გასცენ. მისთვის მთავარია ჰალალი მოგება. უზენაესი ალლაპი მუსლიმებს იმაზე მეტს არ ავალებს, რაც მათ შეძლებას აღემატება. რა თქმა უნდა, მუსლიმი ფინანსურად ძლიერი უნდა იყოს, მას უნდა ჰქონდეს მსხვილი ბიზნესი და დიდი შემოსავალი. თუ ადამიანი შეძლებული არ იქნება, სხვაზე გაცემას როგორ შეძლებს? რაც ყველაზე უფრო მთავარია, მოგება აუცილებლად ალალი გზებით უნდა იყოს მოპოვებული.

უკეთილშობილესი შუამავალი ყველაზე გაუსაძლის პირობებშიც კი, რწმენის მხრივ, ,სულ მცირე დათმობაზე არ წასულა. როგორც ვიცით, ბედირის ბრძოლის დროს მუსლიმები ფინანსურად ძალიან სუსტები იყვნენ. ამასთან ერთად მექელი წარმართები ყველა ღონეს მიმართავდნენ, რომ ისლამი სამუდამოდ ჩაეხშოთ. მაშინ, როდესაც მუსლიმებმა, იმისათვის, რომ სიცოცხლე გადაერჩინათ, მიატოვეს ყოველგვარი ქონება, მიწა-წყალი და მედინაში გადასახლდნენ, ისინი ფინანსურად ძალიან

დასუსტდნენ. იმდენად სუსტები იყვნენ, რომ ბედირისკენ მიმავალ ისლამის ჯარში სამ კაცზე ერთი აქლემი მოდიოდა და ისინი რიგრიგობით სხდებოდნენ ამ ცხოველზე. წმინდა შუამავალს, კეთილშობილ ალისა და ებუ ლუბაბეს ასევე ერთი აქლემი ხვდათ, რომლითაც მონაცვლეობით სარგებლობდნენ.

სწორედ ასეთ დროს, ალლაპის შუამავალთან ერთი მედინელი არამუსლიმი მივიდა და უთხრა: „მუჰამმედ! მინდა გითხრა, რომ ჩემი სიმდიდრის შესახებ ყველა მედინელმა იცის. თავადაც ხედავთ, რომ მექელები ძლიერები არიან, შენ კი სუსტი. ნება მომეცი შენთან ერთად ვიბრძოლო, ნადავლიდან წილი ავიღო და წავიდე“. თუმცა შუამავალი მის წინადადებას მაშინვე არ დათახმდა და ჰქითხა:

- ალლაპის შუამავლად მცნობ?

- არა, არ გცნობ.

- მაშინ შენისთანა ხალხი არ გვჭირდება. ჩვენთვის დიადი გამჩენის დახმარება საკმარისია.

მედინელი ურწმუნო ცოტა ხნის შემდეგ ისევ მივიდა მასთან, მაგრამ წმინდა შუამავალმა ამჯერადაც უარით გაისტუმრა. როდესაც მესამედ მივიდა, მედინელმა უთხრა:

- დიახ, ახლა უკვე მჯერა, რომ შენ ალლაპის შუამავალი ხარ! ვინაიდან ასეთი ეკონომიკური გაჭირვების დროს, ასეთ სიტყვებს მხოლოდ უზენაესი ალლაპის ძალაზე მინდობილი პიროვნება იტყვის. დიახ ვამოწმებ, რომ შენ ალლაპის შუამავალი ხარ—თქვა და ისლამი მიიღო.

გამომდინარე აქედან, წათლად ჩანს, რომ უკეთილშობილესმა შუამავალმა ღვთიური მიზნის მისაღწევად, არავითარ შემთხვევაში, არაკანონიერი გზა არ გამოიყენა. რაც იმაზე მიგვითოთებს, რომ უზენაესი ალლაპი არ გვავალდებულებს, არაკანონიერი გზით მოგების მიღებას. მთავარია, სარჩო ჰალალი გზით მოვიპოვოთ. ■

ამარტივულმა ბრიცნი შათვარმა ისლამი მიღღო

ძვირფასო მკითხველნო, თითქმის ორი წელი ხდება, რაც ჩვენს უურნალში სისტემატიური ხასიათი მიიღო ცნობილი ადამიანების მიერ ისლამის მიღებასთან დაკავშირებული ისტორიების გამოქვეყნებამ. რა თქმა უნდა გამუსლიმებულთა რაოდენობა არ შემოიფარგლება უურნალ „ახლა მთვარე“-ში გამოქვეყნებული მასალებით, გარდა ამისა ძალიან ბევრი არიან ისეთები, ვინც ეცნობა ისლამს და სურვილი უჩნდებათ გამუსლიმების. თუკი ყურადღებით დააკვირდებით გასულ ნომრებში წარმოდგენილი ისტორიებს, არცერთ მათგანს იძულების წესით არ აურჩევია ისლამი. როდესაც ასეთი პიროვნებების თავგადასავლები თქვენამდე მოგვაქს, მხოლოდ ერთი მიზანი გვამოძრავებს. ეს უნდა იყოს ყველა მუსლიმისთვის მაგალითი იმისა, თუ როგორ პირობებში ეცნობიან ადამიანები ისლამს და უფრო მეტიც რამდენს არ აქვს იმის საშუალება, რომ ამ რელიგიასთან დაკავშირებით ობიექტური და სწორი ინფორმაცია მიიღოს. მასმედია ისლამის შესახებ ბევრ უარყოფით ინფორმაციას აშუქებს. რაც გახდა მიზეზი იმისა, რომ არმუსლიმებს, ან, თუნდაც, სუსტი რწმენის მქონე ადამიანებს აღნიშნულ რელიგიასთან მიმართებაში წეგატიური დამოკიდებულება შექმნდათ. მაგრამ გვჯერა, რომ მტკიცე რწმენის მქონე ადამიანებზე არც ეს ახდენს არანაირ ზეგავლენას და ისინი ისლამის მტკების მიერ დაგებულ მახს, ახლოსაც კი არ გაეკარებიან.

ამჯერად, ამერიკელი ქალის, ბრიცნი შაფერის გამუსლიმების შესახებ საინტერე-

სო თავგადასავალს მოგითხობთ. იგი 24 წლისაა, მშობლების უფროსი ქალიშვილია და მათთან ერთად ცხოვრობს.

ბრიცნი შაფერი გვიყვება, თუ როგორ გაეცნო ისლამს: „მე ქრისტიანულ ოჯახში გავიზარდე, მიყვარდა და სულ მაინტერესებდა რელიგია. 14 წლის ვიყავი, როცა გადაგწყვიტე ყურანი წამეკითხა, რაც მიზეზი გახდა იმისა, რომ ქრისტიანული სარწმუნობის შესახებ ჩემი შეხედულებები, კიდევ ერთხელ, გადამემორებინა. რაც უფრო მეტს ვკითხულობდი, მით უკეთ ვხვდებოდი, რომ ჩემს ოჯახს რელიგიურ ცხოვრებაში სკამად ბევრი ნაკლოვანება ჰქონდა. სწორედ, ამიტომ გადაგწყვიტე გამომეკვლია სხვა რელიგიებიც. თავდაპირველად, ქრისტიანობის სხვადასხვა მიმდინარეობები შევისწავლე და დავადგინე, რომ ერთმანეთისგან ყველა ძალიან განსხვავდებოდა. შემდეგ ჰინდუიზმსა და იუდაიზმის გავეცნი, ბოლოს კი გადავწყვიტე ისლამის შესახებ წიგნები წამეკითხა. აქ ვიპოვე ისეთი რამ, რაც სხვაგან არ იყო.

თუკი ქრისტიანული რელიგია მიიღე და წმინდა ისასი გწამს, შენთვის აღარ არსებობს დაბრკოლება, რომელიც სამოთხეში შესვლაში შეგიშლის ხელს. ანუ ცოდვის ჩადენა სამოთხის მოპოვებას არ უშლის ხელს. ისლამში კი მხოლოდ ამ რელიგიის მიღება არ არის სამოთხეში შესვლის გარანტია. გარდა ამისა ისლამში არსებობს „ნიეთის“ ანუ განზრახვის საკითხი. რაც იმაში მდგომარეობს, რომ უზენაესი ალლაჰის გულისთვის შესრულებულ საქმეს,

თუნდაც ეს ელემენტარული რამ იყოს, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება. ეს ხომ მართლაც ძალიან ლამაზი გზაა იმისთვის, რომ ლირსეულად იცხოვრო?

წარმოიდგინეთ, რომ ნამდვილად საოცარი განცდა იყო, ისეთი რელიგიის შესწავლა, რომელიც გულით უკვე მნამდა, მაგრამ ამას ვერ ვამჩნევდი. როგორც ზემოთ აღვნიშნე, ჩემი ოჯახი ქრისტიანული იყო და ვიცოდი, რომ ისლამის მიხედვით ვერ ვიცხოვრებდი. ამიტომაც ექვის წლის განმავლობაში ისლამს მშობლებისაგან ფარულად ვიკვლევდი. ეს მანამ გრძელდებოდა, სანამ ოჯახი გაიგებდა და მდგომარეობა შეიცვლებოდა. საბოლოოდ, იძულებული გავხდი, სახლიდან წავსულიყავი.

როდესაც სახლიდან წავედი, ხელთ არაფერი მქონდა. არც საცხოვრებელი ბინა, არც მანქანა, არც სამსახური და არც ფული. თუმცა მე მხოლოდ თავისუფლებაზე ვფიქრობდი. დედამიწაზე სრულიად თავისუფალი ადამიანი გავხდი. უკვე შემეძლო, მეცხოვრა ისე, როგორც სწორად მიმაჩნდა და ისლამიც მივიღე. ეს მნიშვნელოვანი ამბავი 2009 წლის 18 დეკემბერს მოხდა. მეორე დღეს სახლიდან თავსაფრიანი გამოვედი და მას შემდეგ ასე დავდივარ".

ბრიტნი შაფერი აგრეთვე ყვება იმას, თუ რას განიცდიდა, როდესაც თავსაფრით დაიწყო ცხოვრება. იგი ამბობს, რომ სანამ ისლამს მიიღებდა 2 წლის განმავლობაში

ცდიდა საკუთარ თავს, შეეგუებოდა თუ არა ასე სიარულს. ის აგრძელებს: „მაშინ ორლანდოში ვიყავი და დისნეიში ვმუშაობდი. გადაწყვეტილი მქონდა, რომ ჩემთვის თავსაფრის ტარება უკეთესი იქნებოდა. გამომდინარე იქიდან, რომ მუსლიმი ნაცნობი არავინ მყვადა, ისლამს დამოუკიდებლად ვსწავლობდი. ერთხელაც, მეგობარმა უერილმა პალესტინელი მუსლიმი გამაცნო, რომლისგანაც ბევრი რამ ვისწავლე“.

რაც შეეხება ჩემს მშობლებს, დღესაც უკმაყოფილონი არიან ჩემი საქციელით, თუმცა ჭამასთან დაკავშირებულ ჩემს დამოკიდებულებას ნელ-ნელა ეჩვევიან. მე ყოველთვის ჰალალ პროდუქტს მივირთმევ და მათ ესეც ძალიან უცნაურად ეჩვენებათ. დედაჩემი პროფესიონალი კოსმეტიკოსია და როცა დამინახა, რომ თავსაფარი მეხურა, გაოცებულმა იყოთხა, თუ რატომ ვმალავდი ჩემს სილამაზეს. იმედს ვიტოვებ, რომ ერთ მშვენიერ დღეს, ისინიც მიხვდებიან, რომ ისლამი არ არის ის რელიგია, როგორიც მათ წარმოუდგენიათ. ისლამმა უფრო კეთილ ადამიანად მაქცია. მას შემდეგ რაც მუსლიმი გავხდი, მიღებული გადაწყვეტილება არასდროს შემიცვლია და ეჭვებში არ ჩავვარდნილვარ. ეს ჩემი ცხოვრების ყველაზე ჭეშმარიტი გზაა. ■

საქავარდიმულთოვანი ისლამის ისტორიაში

გურამ სოჭიანიძე

ისლამი როგორც მაღალი კულტურისა და ცოდნის რელიგია — გახდა არა მხოლოდ მეცნიერთა და მათ მიერვე მეცნიერებათა სხვადასხვა დარგში მიღწეული წარმატებებისა და სხვადასხვა აღმოჩენების მფარველი, არამედ მან მედიცინა აღიარა როგორც ორგანიზებული და აუცილებელი ამქეცეყნიური დახმარება ადამიანთა ჯანმრთელობის შესანარჩუნებლად. ასე, მაგალითად, დაჭრილების სამკურნალოდ, მუსლიმანთა პირველი, სამედიცინო გამოცდილება ჰქონდეკის ბრძოლების დროს იქნა გამოყენებული.

ცნობილია, რომ მუჰამედ შუამავლის ეზოში კარავი იდგა, სადაც ხალხს სამედიცინო მომსახურებას უწევდენ. ავადმყოფების მოვლითა და მკურნალობით, ესლემების ტომიდან ალლაჰის შუამავლის თანამიმდევარი, რუვაიდა ელ ენსარი იყო დაკავებული. არსებობს ჰადისი, რომელშიც ნათქვამია, რომ, ერთხელ, წმინდა შუამავალმა შუბით ფეხში დაჭრილი სად ბინ მუაზი დაინახა და ბრძანა: „საადი რუვაიდის კარავში მოათავსეთ, მისი ნახვა ხშირად რომ შევძლო.“ (იბ ჰიშამი II, 239; აჰმად ისა, ს. 9).

რა თქმა უნდა, ისლამური მედიცინა თავისითავად არ განვითარებულა, იგი სამედიცინო მეცნიერებასთან ერთად მიიწევდა წინ და კაცობრიობის გამოცდილებაზე დაყდრნობით ვითარდებოდა და დროთა განმავლობაში მასში თავისი რელიგიური კორექტივებიშე ჰქონდა. მკურნალობის მუს-

ლიმური პრაქტიკა ძირითადად ეგვიპტური და ბერძნული მედიცინის საფუძველზე ჩამოყალიბდა. მოგვიანებით, მუსლიმურ სამყაროში თავისებური სტილის სავადმყოფოები და სხვდასხვაგვარი სამკურნალო დაწესებულებები გამოჩნდა. ისინი შუა აზიიდან ესპანეთამდე, იემენიდან ყაზანამდე შენდებოდა.

ევლია ჩელების (XVII ს.) „მოგზაურობის წიგნიდან“ შევვიძლია, გავიგოთ, თუ როგორ გამოიყურებიდა ერთ-ერთი პირველი ტიპური მუსლიმური საავადმყოფო. ფათიჰი – ასე ენციდებოდა არა მარტო ოსმალეთის იმპერიის (თურქეთი) სამკურნალო დაწესებულებას, არამედ მთლიან სამშენებლო კომპლექსს, რომელიც დაახლოებით 1465-1470 წლებში იქნა აგებული და იგი მეჩეთის, სკოლის, ბიბლიოთეკის, რვა მედრესეს, თავშესაფრის, საწყობ-ქარავნისა და ბან-

კისგან შესდგებოდა. ყოველივე ეს მეპმედ II მმართველობის დროს იქნა აგებული. ჩელები მოგვითხრობს, რომ საავადმყოფო „ფათიშა“ დაახლოებით 70-80 გუმბათი გააჩნდა, აგრეთვე აქ იყო ოთახები, სადაც სხვადასხვა სიმძიმისა და ხარისხის ავადმყოფები იწვენენ. მოსამსახურე პერსონალი 200 ადამიანისა და „თავისი საქმის მცოდნე მთავარ ექიმისაგან“ შესდგებო-

და. ის წერს: „ნამლები

უფასოდ რიგდება,

ეს პირობა, თა-

ვის დროზე,

თ ვ ი თ

სულ -

თან

მებისთვისაც იყო ადგილი გამოყოფილი. ჩელები წერს, რომ „ერთ-ერთ განყოფილებაში მამაკაცთა სავანეა განლაგებული, ხოლო მეორეში კი – ქალთა. არამუსლიმთა მკურნალობისთვისაც კი სპეციალური ოთახია გამოყოფილი“.

თურქეთში სამკურნალო კომპლექსის მშენებლობის ტრადიცია მეპმედ მეორეს ვა- ჟიშვილმა, სულთან ბაი აზიდ

მეორემ (1481-1512)

გააგრძელა. მისი

ბრძანებით

ცნობილ-

მა ხუ-

როთ-

მო-

ფ ა -
თიშმა
საქველ-
მოქმედო
ფონდის დაარ-
სების დროს დადო.
ავადმყოფებისათვის
ძალიან კარგი საჭმელი მზადდე-

ბა და მათთვის, ვისაც კანის ავადმყოფობა ჰქონდა, აბრეშუმის ტანსაცმელს გასცემდნენ... „არაა გასაკვირი, რომ მამაკაცებისადა ქალებისთვის სხვადასხვა განყოფილების პალატები განცალკევებული იყო – ამასვე მოითხოვს ისლამი. ადამიანები აღფრთვანებაში მოჰყავდათ იმ გარემოებას, რომ ამ სამკურნალო დაწესებულებაში არამუსლი-

ძ ღ -
ვარ მა
ჰაირედ-
დინმა ედირ-
ნეში საავადმყო-
ფო კომპლექსი ააგო.
ეს ქალაქი შემთხვევით

არ ყოფილა არჩეული, ამ ადგილას გადიოდა სავაჭრო გზები და მაშასადამე სამედიცინო მომსახურება უბრალოდ, აუცილებელი იყო. სხვა რაღა უნდა ვთქვათ ისეთ ძლიერ და ძლევამოსილ სახელმწიფოზე, რომელიც არა მარტო საკუთარი მოქალაქეების, არამედ უცხოელების ჯანმრთელობის მდგომარეობაზეც ზრუნავს. ამ ტიპის საავადმყოფოებში ადამიანებს,

რომლებიც არა მხოლოდ სხვადასხვა სოციალურ ჯგუფებს, არამედ სხვა კულტურასა და კონფესიებს მიეკუთვნებოდნენ თავისუფლად შეეძლოთ ერთმანეთის გაცნობა და ურთიერთობა.

თურქული დარულ შიფა თავისთავში სასწავლო სამედიცინო მედრესეს, მეჩეთს, საჭმლის მომზადების ადგილსა და საწყობოთახებს აერთიანებდა.

კომპლექსის ყველა შენობა ერთმანეთთან ხიდების დახმარებითაა შეერთებული. თვით საავადმყოფო რამდენიმე ნაწილადაა დაყოფილი: პირველ ნაწილში პოლიკლინიკა, კერძო, დიეტური სამზარეულო და მოსამსახურე პერსონალის ოთახებია განლაგებული; მეორე ნაწილი კი წამლების შესანახადაა განკუთვნილი, აქვე ექიმებისა და მედიცინის სხვადასხვა დარგის მუშაკთა დასვენებისათვის სპეციალური ადგილია გამოყოფილი; მესამე ნაწილში კი ავადმყოფებისთვის განკუთვნილი ოთახებია განთავსებული.

კვირაში ორჯერ პაციენტებისთვის მუსიკის მოსმენა სრულიად უფასო იყო. გარდა ამისა მსგავს კონცერტებზე ავადმყოფები ქალაქის სხვადასხვა ნაწილიდან მოდიოდნენ. მარმარილოს ქვაფენილზე ჩამომავალი შადრევნის წყალი განუმეორებელ ჩხრიალს გამოსცემდა, ირგვლივ წარმოქმნილი სიგრილე და სასიამოვნო არომატული სუნი, კომპლექსურად, ავადმყოფებისთვის განსაზღვრულ დიეტას წარმოადგენდა: ამრიგად, წყლის ჩხრიალით, სურნელებითა და ჩიტების ჭიკიკით მკურნალობა, სულიერი სწეულებისგან განკურნების საუკეთესო საშუალებად ითვლებოდა.

ამ საავადმყოფოში მხოლოდ სულიერად დაავადებულებსა მკურნალობდნენ. წყლის ხმის, სურნელებისა და მუსიკის გარდა პაციენტებისთვის დამამშვიდებელ საშუალებად ზნეობრივ-დამრიგებლურ საუბრებს იყენებდნენ. წამლები უფასოდ გაიცემოდა, უზრუნველყოფილი იყო, აგრეთვე, განსაზღვრული სახის კვება. მასში ფრინველისგან დამზადებული კერძები სჭარბობდა და რათქმა უნდა, ნებადართული და რეკომენდირებული იყო საავადმყოფოს ფანჯრებიდან ყვავილებისა და პეიზაჟის ყურებით ტკბო-

ბა.

მემკვიდრეობით დაგვრჩა, აგრეთვე, შუა საუკუნეების სხვა მუსლიმური ნაგებობაც — ცნობილი ისლამური ჯანმრთელობის კერა დამასკოში (სირია) და ნურ ად-დინა ზენკის (ზენგი) საავადმყოფო. 1154 წელს აგებული ეს დაწესებულება, რომელმაც XIX საუკუნემდე იარსება, თანამედროვე პარამეტრების მიხედვით, უფრო მეტად ჰოს-პიტალს წარმოადგენს, ვიდრე სხვა რაიმე ნაგებობას. შემდეგ ეს შენობა გოგონების სკოლად გადააკეთეს, ეხლა კი იქ არაბული მედიცინისა და მეცნიერების მუზეუმია განთავსებული.

სახელგანთქმული ბუჰარის კომპლექსი ბოლო-ჰაუზი („საბავშვო წყალსატევი“), რომელიც XVIII საუკუნეში რეგისტანის მოედანზე იქნა აღმართული, სადაც, ტრადიციისამებრ, იმდროინდელი ყველა ძირითადი საზოგადოებრივი დაწესებულება — მეჩეთი, სავაჭრო კარვები, კანცელარია და მმართველების სასახლეები იყო განლაგებული, აგრეთვე ცნობილი იყო საკუთარი საავადმყოფოთი (დარ აშ — შიფა), რომელსაც დაავადებულ ადამიანებისათვის განკუთვნილი ადგილი, ამბულატორია და აფთიაქი გააჩნდა. აქ ავადმყოფები არა მარტო წამალს, არამედ დიეტურ საკვებსაც იღებდნენ, ხოლო მომავალი ექიმები კი სწავლის კურსს გადიოდნენ.

ისლამური მედიცინის ტრადიციები ჩვენს დროშიც არ არის მივიწყებული. ბევრი კლინიკა ჯანმრთელობის კერას წარმოადგენს, რომელიც თავისთავად თანამედროვე მედიცინის მიღწევებსა და ყურანის მორალურ დადგენილებებს აერთიანებს. მოსკოვში დღესაც არსებობს პოლიკლინიკა, სადაც ავადმყოფებს შარიათის კანონების მიხედვით ემსახურებიან. იმედი ვიქენიოთ, რომ პირველი ისლამური სამედიცინო დაწესებულებების გამოცდილება მომავალში ღირსეულ განვითარებას ჰპოვებს. ■

გვერდი მოამზადა: გ. ხოზრევანიძემ

ქალი ისლამში

ქება-დიდება უზენაეს ალლაჰს. დაე, მისი მადლი და წყალობა ნუ მოჰკულებოდეს წმინდა შუამავალს, მის ოჯახსა და თანამიმდევრებს.

ოჯახი ეს არის ნებისმიერი საზოგადოების საძირკველი. ამოტომ, რამდენადაც მყარი იქნება ეს საძირკველი, იმდენად მტკიცე და მონოლითური იქნება საზოგადოებაც.

ის საერთო, რომელიც ამ ცხოვრებაში მოვლენილ ყველა ცოცხალ არსებას ახასიათებს – არის უმწეობა. ამიტომ თითოეული ყლორტი, ცხოველის შვილი თუ ბავშვი, სანამ გამაგრდება, დამოუკიდებელ ცხოვრებას შეძლებს, მოვლასა და ზრუნვას საჭიროებს. ეს ეხება ყველა ცოცხალს, ხის ნერგიდან ადამიანებამდე. ნერგებსაც ხომ იცავენ ქარისგან, როდესაც მათ მიწაში ჩარჭობილ სოლზე მიამაგრებენ ხოლმე.

გულმონტყალება და თანაგრძნობა საუკეთესო თავშესაფარს დედათა გულებში ჰპოვებს. დედობრივი გრძნობები ადამიანს სხვა გაჩენილებზე გაცილებით ძლიერად აქვს განვითარებული. როგორც თავისი სხეულის, ასევე თავისი სულისთვის პირველ საკვებს ადამიანი ხომ დედაში პოულობს. სწორედ დედა აძლევს სიცოცხლეს

ადამიანს, რომელიც შემდგომში, როგორც სულიერ ასევე ფიზიკურ სამყაროს, დედისგან იღებს. სწორედ დედები დააჯილდოვა უზენაესმა ალლაჰმა თავისი წყალობის დიდი ნაწილით.

უზენაესმა ალლაჰმა ქალი უფრო მგრძნობიარე და ემუციურ არსებად გააჩინა, ვიდრე მამაკაცი, სწორედ ეს განსაზღვრავს იმ განსაკუთრებულ პასუხისმგებლობას, რომელსაც ქალს უზენაესი ალლაჰი აკისრებს. ქალი გამოირჩევა აღქმის სიღრმით, სიფხიზლით, თანაგრძნობის უნარით, თავმდაბლობით, ქალურობით, დედობრივი გრძნობით. სწორედ ამიტომ ადამიანთა მოდგმის შენარჩუნებასა და გაგრძელებაში ქალს განსაკუთრებული როლი აკისრია. ქალურობა სრულყოფილი მაშინ ხდება, როდესაც ქალი თანაბარი ხარისხით ყველა იმ თვისებას განავითარებს, რომლებიც მას უზენაესმა ალლაჰმა უბოძა, თუ ქალი თავისი ღირსებებს ღვთიური ბრძანებების საპირისპირო მიმართულებით იყენებს, კარგავს თავის პატივს, ღუპავს ოჯახს და საზოგადოების გააფილობის მიზეზი ხდება. თვითონ კი ყველა უნიკალურ თვისებას და დედობრივ გრძნობას კარგავს, შედეგად კი გადაიქცევა იმ მდედრად, რომელიც

მხოლოდ ხორციელი სურვილების დაკამაყოფილების საშუალება ხდება. ისლამი როგორც სისტემა, რომელიც იდეალურად გამოხატავს რეალობას, ქალს მისი ბუნებიდან გამომდინარე განსაზღვრულ, სახელდობრ, კი ოჯახის ფუძემდებლის – დედის როლს ანიჭებს. ჯამში სწორედ ქალი ხდება ის, ვინც საზოგადოებას ააღმორდინებს და მასვე შეუძლია მისი დამლუპველი გახდეს. ნებისმიერი საზოგადოების ხსნა და კეთილდღეობა დედაზეა დამოკიდებული.

ქალი ისლამში სიმბოლოა სიყვარულის, სიხარულის და ბედნიერებისა, რომელიც მომავალი სიცოცხლის მარადისობისკენ მიისწრაფვის. გამომდინარე იქიდან, რომ კაცობრიობის მოდგმის გამგრძელებლის მთავარი მოვალეობები ქალზეა დაკისრებული, მას ეპყრობიან როგორც ახალი სიცოცხლის ჩასახვის მთავარ საფუძველსა და წყაროს.

ჩვენი რელიგია, რომელიც ქალებს საპატიო ადგილს აკუთვნებს, მათ უძღვნის წლის არა ერთ, არამედ ყველა დღეს. ჩვენმა ქალებმა უნდა იცოდნენ საკუთარი ფასი და შეეცადონ მათდამი ასეთი დიდი ყურადღება თავისი ზნეობრიობით გაამართლონ. ისინი ბავშვების აღზრდაში უმთავრეს როლს თამაშობენ, ამიტომ მათ საკმარისი ყურადღება უნდა გამოიჩინონ. ისინი საუკეთესო მოპყრობას იმსახურებენ და ჩვენც ვალდებული ვართ, რომ მათ ქებისა და მადლობის სიტყვები ხშირად ვუთხრათ.

ისლამის თვალსაზრისით, ქალი მოითხოვს ფაქიზ, სათუთ დამოკიდებულებას, პატივისცემასა და გაგებას. აღლაპის შუამავალი ს. ა. ვ. საუბრობდა რა ქალების მგრძნობიარე და დახვენილ ბუნებაზე, გვირჩევდა მათ მიმართ მზრუნველ დამოკიდებულებას და მათი განაწყენებისაგან

ისლამი, რომელიც ქალს, როგორც პიტენციურ დედას, ისე განიხილავს, მას მნიშვნელოვან და საპატიო ადგილზე აყენებს. ისტორიის მსვლელობა გვიჩვენებს, რომ ისლამადელი საზოგადოების მიერ დამცირებულმა და დაჩაგრულმა ქალებმა, მხოლოდ ისლამის მოსვლის შემდეგ მოიპოვეს ღირსება და პატივისცემა.

თავის შეკავებას. ერთ-ერთ ჰადისში იგი ასე ამბობს: „(ყოველთვის) მოეპყარით ქალებს კარგად, ისინი ხომ უდაოდ ნეკნისგან არიან შექმნილნი, ხოლო ყველაზე მეტი სიბლაგვით მისი ზედა ნაწილი გამოირჩევა, თუ შეეცდები მის გასწორებას, იგი გატყდება, ხოლო თუ მას შეეძვები, იგი ყოველთვის ბლაგვი დარჩება. ამიტომ ქალებს ყოველთვის კარგად მოეპყარით“ (ბუხარი ენბი 1)

ისლამში ქალი ითვლება ოჯახში პირველ აღმზრდელად, პედაგოგად. ყველა შუამავალი, სულიერი წინამდვარი, წმინდანი და სხვა უდიდესი ადამიანი ქალებმა აღზარდეს. ისლამის ზნეობრიობის შესახებ ყველა წიგნი გვირჩევს, რომ გოგონებს უფრო მეტი ყურადღება დავუთმოთ, რადგან ისინი ბუნებით უფრო მგრძნობიარენი არიან, ვიდრე ბიჭები. მაგალითად რეკომენდირებულია, რომ საჩუქრებისა და ნუგბარის დარიგება გოგონებიდან დავიწყოთ. აღლაპის შუამავალი ს.ა.ვ. ამბობს, რომ: ის მშობლები, რომელებმაც გოგონები აღზარდეს, უზენაესი აღლაპისაგან დასაჩუქრდებიან, ის, ვინც შეძლებს სრულწლოვანების მინევვამდე გაზარდოს და აღზარდოს (ორი ან სამი) ქალიშვილი, განკითხვის დღეს ასე ახლოს იქნება ჩემთან “ბრძანა ერთხელ შუამავალმა და ორი შეერთებული თითო აჩვენა” (მუსლიმი ტომი IV გვ20 23).

ისლამი მიუთითებს, იმას თუ რა დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს ჩვენი რელიგია ქალებს.

ქალის ღირსებათა შორის მთავარი პატივია იყო დედა. დედობა ენათესავება სულიერ ჟლერადობას, მის მელოდიურობას. დედა არის ის, ვისაც შეუძლია საზოგადოება აღამაღლოს და უკვდავებამდე მიიყვანოს და ისიც, ვისაც მისი დაღუპვა ძალუძს. სა-

ზოგადოების გადარჩენა მხოლოდ ნამდვილი დედების აღზრდითაა შესაძლებელი.

ისლამი, რომელიც ქალს, როგორც პოტენციურ დედას, ისე განიხილავს, მას მნიშვნელოვან და საპატიო ადგილზე აყენებს. ისტორიის მსვლელობა გვიჩვენებს, რომ ისლამის მდელი საზოგადოების მიერ დამცირებულმა და დაჩაგრულმა ქალებმა, მხოლოდ ისლამის მოსვლის შემდეგ მოიპოვეს ღირსება და პატივისცემა. ქალის მოვალეობაა შვილები მოწესრიგებულად და დისკიპლინირებულ ადამიანებად აღზარდოს და კიდევ, პატარაობიდანვე გააცნოს რელიგია, ასწავლონ ზნეობრიობა და ადამიანებთან სწორი მოქცევა.

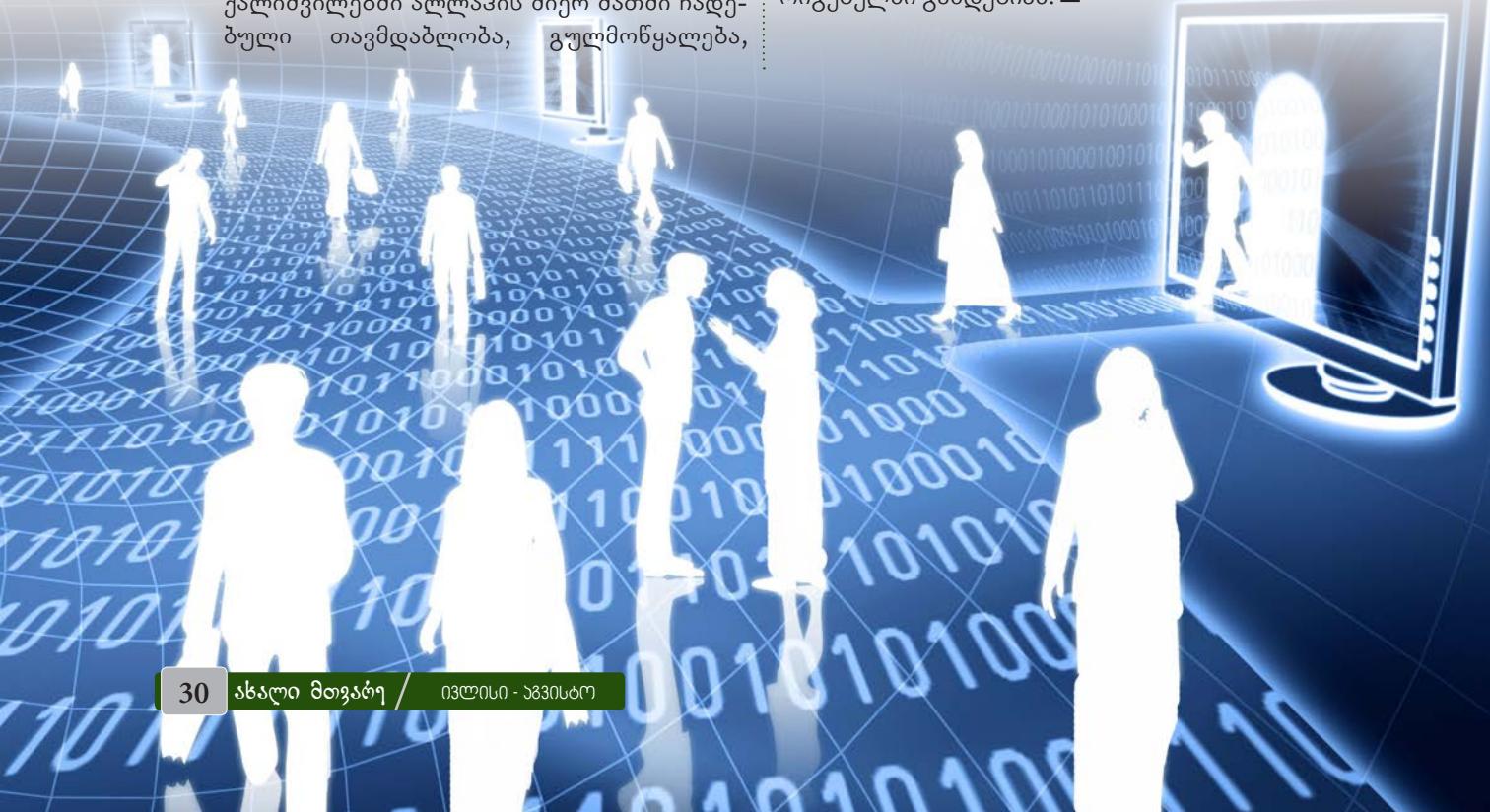
აღლაპის შუამავალი ამბობს: „ქალთა შორის ყველაზე ღვთისმოსავია ის, ვინც ქმარს ახარებს და ასრულებს იმას, რასაც ის ითხოვს. იმასთან მიმართებაში, რაც ქმრის ღირსებას და ქონებას ეხება, არ იქცევა ისე, რომ მისი გულის წყრომა დაიმსახუროს“. „მას, ვისაც უზენაესმა აღლაპმა ღვთისმოსავი ქალი მისცა, ის დაეხმარა ფეხზე მყარად დგომასა და იმის ნახევრის ასრულებაში, რაც რელიგიის მიერ მასზეა დაკისრებული, დაე, მეორე ნახევარი მან შეინახოს და ეშინოდეს ალლაპის“ (თებრიზი, მიშყათულ მესაბიჭ, ტომი II გვ. 161)

იმ სასწავლო დაწესებულებებმა, რომელთა დანიშნულება ქალებში ამ კეთილშობილური თვისებების აღზრდაა, ზუსტად უნდა მისდიონ ისლამის კანონებს და ჩვენ ქალიშვილებში ალლაპის მიერ მათში ჩადებული თავმდაბლობა, გულმოწყალება,

ღვთისმსახურება და ა. შ. განავითარონ. ნამდვილ ქალს ხომ სხვებისგან სწორედ ღვთისმოსაობა და თავმდაბლობა გამოარჩევს.

ისლამის აყვავების პერიოდში ხომ კაცობრიობის სიამაყე დაბეჯითებით ურჩევდა ქალებს, რომ მათ წერა-კითხვა და ყოველივე ის ესწავლათ, რაც ყოველდღიურ ცხოვრებაში გამოადგებოდათ. ეჭვგარეშეა, რომ ქეშმარიტების გზის მოსაძებნად და გადასარჩენად საჭიროა, მეტი დღო დაგყოთ ღვთისმოსავი და ღვთისმოში ადამიანების საზოგადოებაში, მივიღოთ სარგებლობა მათთან ურთიერთობით. ქალები ხშირად ღვთისმოსავ ქალთა შორის უნდა იყვნენ. ქალებს, რომლებიც დიდ დროს მამაკაცთა კომპანიაში ატარებენ, ქალურობის გრძნობა უყურებათ, ეკარგებათ სირცევილის გრძნობა და თავმდაბლობა. ადამიანებისათვის ხომ იმათი მანერებისა და თვისებების გადაღება დამახასიათებელი, ვისთანაც ისინი მეტ დროს ატარებენ. ეს ფსიქოლოგიის ერთ-ერთი კანონთაგანია.

ამიტომ ყურადღება უნდა დავუთმოთ ჩვენი ქალიშვილების სულიერ აღზრდას, უმშვენიერესი თვისებებითა და სულიერი სიმდიდრით მათი სულიერი სამყაროს შემკობას და ღმერთის ნებით, ჩვენი წიაღიდანაც გამოვლენ ისეთი ქალები, რომლებიც ყველა მართლმორნმუნის დედების, ხატიჯესა და აიშეს (რადიელლაპუ ანჰა.) მსგავსად საზოგადოებისთვის სულიერი დამრიგებელნი გახდებიან. ■

გილოცავთ რამაზან

შაირამს

მოგესალმებით და რამდენიმე დღით ადრე მოგილოცავთ რამაზან-ბაირამის ბრწყინვალე დღესასწაულს. ამ მშვენიერებით აღსავსე დღეს, მთელი ისლამური სამყარო უდიდესი ენთუზიაზმით ზეომობს. მსოფლიოს ყველა მუსლიმი ამ ძვირფას დღეს წრფელი სიხარულითა და ემოციებით ხვდება. რწმენით აღსავსე, გახარებულნი და ჯანმრთელნი მრავალ ბაირამს დაესწარით, უზენაესმა ალლაჰმა მიიღოს ყველა ჩვენგანის მიერ გაკეთებული კეთილი საქმეები, ყველა ღვითისმსახურება, მოწყალება და მარხვა. დიადმა ღმერთმა გვატაროს ჭეშმარიტი გზით და მოგვცეს საუკეთესო მოთმინება. გვაშოროს ურნმუნოთა და მჩაგვრელთა უსამართლობას. მოგვიტევოს ნებით თუ უნებლიერ ჩადენილ შეცოდებები და სრულფასოვან მორწმუნებ ჩაიბაროს ჩვენთვის ამანათად მობარებული სული.

ახლა კი მინდა მოგითხროთ რამაზან ბაირამის დასაბამისა და მისი მნიშვნელობის შესახებ, აგრეთვე გაგაცნოთ ბაირამის როლი მუსლიმი ადამიანის ცხოვრებაში.

როდესაც ალლაჰის შუამავალი მედინაში ჰიჯრეთითგადავიდა, ადგილობრივებს ორი სხვადასხვა დღესასწაული ჰქონდათ და ამ დროს გართობაში ატარებდნენ. ეს რომ ალლაჰის შუამავალმა დაინახა თქვა:

„ამ ორი დღესასწაულის სანაცვლოდ უზენაესმა ალლაჰმა თქვენ ორი უფრო სასიკეთო, — რამაზნისა და ყურბანის ბაირამი ვიბოძათ.“ (აჰმედი, III, 103, 178, 235,

აბუ უმამეს გადმოცემის მიხედვით, ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„იმის გული, ვინც ალლაჰისგან ჯილდოს მიღებას იმედოვნებს და რამაზნისა და ყურბანბაირამის დამეებს ღვთისმსახურებაში გაატარებს, გულების გარდაცვალების

დღეს მისი გული არ მოკვდება.“ (იბნ-მაჯე, სიამი, 68).

დღესასწაულები გამჩენი ღმერთის წყალობის გამოვლინებაა. ესენი განსაკუთრებული დღეებია, როცა ადამიანები მიტევების, შემწყნარებლობის, ურთიერთდახმარების, გულის მოგების, სიყვარულისა და სიკეთის სურვილით აღვისილი არიან. მორწმუნებები, რომლებიც რამაზნის ღვთისმსახურებებით გაძლიერდებიან და მოიპოვებენ ღმერთის მიტევებასა და კმაყოფილებას, ბაირამის დროს ალლაჰის სიკეთეებით უფრო მშეიდად ისარგებლებენ. ერთი შეხედვით ბაირამზე მორწმუნებები ნარმოადგენენ იმ ადამიანებს, რომლებმაც ამქვეყნიური გამოცდა ჩააბარეს და მოვდნენ სამოთხეში, სადაც არ არსებობს შურის, ეჭვიანობა, სიძულვილი და სხვა მსგავსი გრძნობები, პირიქით, იქ გამეფებულია ურთიერთსიყვარული.

ადამიანებს, რომლებიც ბაირამის ღამეებში ასრულებენ თეჰჰეჯჰუდის ნამაზს, ალლაჰის ხსენებისა და თაყვანისცემის, მსგავს ღვთისმსახურებებს, ებოძებათ სამახარობლო იმის შესახებ, რომ მათი გულები არ კვდება, რადგან ისინი არიან ვნების მძლეველი ადამიანები, რომლებმაც ღვთისმსახურების სიტკბო იგემეს. ისინი არ მისდევენ იმ გატაცებებს, რომლებიც ვნებას იზიდავს, ისინი ამგვარ, წარმავალ სიტკბოებებს ყურადღებას არ აქცევენ და ღვთისმსახურებისგან სიამოვნებას იღებენ. მეტისმეტი ცოდვების გამო დაღლილ გულებს ისინი დააბალანსებენ, ვინაიდან, მათი გულები მუდამ ცოცხალი დარჩება, ამქვეყნიურობის სიყვარულში არ დაიხრიბა, საიქიოს წუთისოფელს არ ამჯობინებს და ურნმუნოებაში არ გადავარდება. ამგვარ ადამიანებს, სიკვდილის მომენტში, საფლავში და განკითხვის დღეს უბედურე-

ბა არ ელოდებათ. პირიქით, მშვიდი გულით ალლაპის წინაშე წარსდგებიან, რადგან მათში ღვთისმსახურების სიყვარული დევს. მათ შემეცნებული აქვთ, რომ გამოსაცდელ ქვეყანაში იმყოფებიან და გარდაცვალებამდე მათვის მიცემული, ყველა ხელსაყრელი შემთხვევა უნდა გამოიყენონ.

ის, რაც იშვიათია და რისი გაკეთებაც რთულია, უფრო დიდი ღირებულების მატარებელია. მაშინ როცა სხვები ბაირამის მღელვარებასა და ღვთისმსახურებას ივინყებენ, ზოგიერთი ადამიანის მიერ ბაირამის ღამეების გაცოცხლება მათ გულებში რწმენისა და ალლაპის სიყვარულის არსებობის მაჩვენებლია. ყველა გული რომ მოკვდეს, ამგვარი რწმენითა და სიყვარულით გაჯერებული გული არ მოკვდება.

ბაირამის დღეები არის საზოგადოებრივი ერთობის, ერთმანეთისთვის საჩუქრის მიძღვნის, ურთიერთდახმარების, გამასპინძლების და უზენაესი ალლაპის ხსენების დღეები. ბაირამი გართობისა და დასვენების დღე არ არის.

ალლაპის შუამავალი ბაირამზე ღვთისმსახურების, სიკეთის ქმნისა და ღმერთის ხსენებისკენ მოგვიწოდებს, ჰადისში ბრძანებს:

„დღეს, თქვენი უპირველესი საქმე ნამაზის ლოცვაა.“ (ბუჭარი, იდეინი, 3, 10; მუსლიმი, ედაპი, 7)

„ბაირამი თექბირების წარმოთქმით გაალამა ზეთ!“ (ჰეისემი, II, 197).

შუამავლის თანამიმდევრები ყოველბაირამს მგზნებარე თექბირებით ხვდებოდნენ. კეთილშობილი ომარი მინაზე გაშლილ პატარა კარავში თექბირს კითხულობდა, მეჩეთში მყოფი ადამიანები ამის გაგონებისთანავე თავადაც თექბირის წარმოთქმას იწყებდნენ, ქალაქში მყოფებიც აყვებოდნენ და მინაში ყველან თექბირების ხმა გაისმოდა. იბნ ომარიც იმ დღეებში განუწყვეტლივ თექბირს წარმოთქვამდა ყველგან, სადაც უნდა ყოფილიყო — ლოგინში დაწლისას, კარავში შესვლისას, დაჯდომისას, სიარულისას. (ბუჭარი, იედინი, 12).

როგორც ჩანს, მუსლიმების გახარება

ალლაპზე სამსახურითა და მისი რწმენის ამაღლებითაა შესაძლებელი. ისინი მხიარულებისას საზღვრებს არასდროს გადავლენ და აკრძალულის ჩადენას არ დაიწყებენ. დღესასანაულებზეც კი ალლაპის კმაყოფილების მომპოვებელ ქმედებებს სჩადიან, განსაკუთრებით ღარიბებისა და მარტოხელების გულების მოგებას ცდილობენ. ეხმარებიან გაჭირვებულ, უპატრონო, უმწეო, ობოლ, ქვრივ, ცხოვრებით დაღლილ და ქანცგანყვეტილ ადამიანებს. ახარებენ ბავშვებს განსაკუთრებით ობლებსა და ღარიბებს. ბაირამი მუსლიმებს დადებით სულიერ გრძნობებს უდღიძებს; მწვერვალზე აპყავს ისეთი თვისებები, როგორებიცაა: თანაგრძნობა, გულისხმიერება და ერთგულება.

არსებობს ქმედებები, რომელთა შესრულება სადღესასწაულო დღეს, ისლამის მიხედვით, მოსაწონია. ესენია:

ბაირამის დილას, ადრე ადგომა, რიტუალური განბანვა, კბილების ჯაგრისით გამოწმენდა, სუფთა და ლამაზი ტანსაცმლის ჩაცმა, ალლაპის ხყალობებისთვის მადლიერების გამოსახატავად მხიარულება.

ბაირამის ნამაზის ფართო და ღია მოედანზე ლოცვა უფრო უკეთესია. ნამაზის სალოცავ ადგილზე მამაკაცი, ქალი თუ ბავშვი — ყველა უნდა მივიდეს. ის ქალებიც კი უნდა მივიღნენ რომელებსაც ულოცავობისთვის საპატიო მიზეზი აქვთ, მათ შეუძლიათ მუსლიმების ვედრებები მოისმინონ, რადგან ბაირამის ნამაზზე ხალხის სიმრავლე ურწმუნების წინააღმდეგ ძალისა და ალლაპის რწმენის სიმაღლის მაჩვენებელია.

რამაზნის ბაირამის სალოცავად წასვლამდე ტკბილეულის ჭამა სუნნეთია. ალლაპის შუამავალი რამდენიმე ხურმის შექმამდე, ბაირამ ნამაზის სალოცავად არ წავიდოდა. (ბუჭარი, იედინი, 4).

რამაზან ბაირამის ნამაზზე წასვლისას, მორწმუნებთან შეხვედრისას მათთვის გაღიმება, ტკბილი სიტყვის თქმა და შესაძლებლობების ფარგლებში მოწყალების გაღებაც სუნნეთია. ■

ადამ შანთაძე

სრულიად საქართველოს მუფთის მოადგილე

მუსიკის დარიტუ

„ჩემო კარგო! მინდა ერთი რჩევა მოგცე: ყოველთვის ეცადე ცოდნის შეძენით დაინტერესებული, ზრდილობიანი და ღვთისმოშიში იყო. იკითხე წინაპართა ნაშრომები და მოისმინე თქმულებები მათ შესახებ, ეპლი ბეითისა და ეპლი სუნნეთის გზით იარე. ფიქიპი (ისლამის სამართალი) და ჰადისი კარგად შეისწავლე და უმეცართაგან შორს დადექი.

ნამაზი ყოველთვის ჯამაათით ილოცე. თუ გულში თანამდებობისკენ ლტოლვა გექნება, იმამობა და მუეზინობა არ გააკეთო. თანამდებობის დასაკავებლად ლტოლვისგან თავი რაც შეიძლება შორს დაიჭირე, ვინაიდან კარიერის მოხვეჭაში უამრავი სახის უბედურება არსებობს. სხვისი კარიერა და თანამდებობაც ნუ შეგ-შურდება. ეცადე თავი ყოველთვის დაბლა დაიჭირო. ისეთი საქმე არ ითავო, რისი შესრულების ძალაც არ შეგწევს, არც ისეთ საქმეებში ჩაერიო, რაც შენ არ გეხება, ცოდვილ მმართველებთან და თანამდებობის პირებთან არ იმეგობრო.

ყოველთვის განონასწორებული იყავი, ცოტა ჭამე, ცოტა ილაპარაკე და ცოტა იძინე. შეუგნებელი ადამიანისგან ისე გაიქცი, როგორც ლომისგან შეშინებული. თუკი ამჩნევ, რომ ფითნე (ინტრიგა) ვრცელდება, განმარტოვდი და თავი დაიზღვი.

ვინც ფეტვას (რელიგიურ განმარტებები) პირადი მიზნების გათვალისწინებით აკეთებს, ან რწმენას მსუბუქად უყურებს, აგრეთვე, იმ ადამიანთ, ვინც გაამაყებული და უმეცარია, შორს დადექი. ალალი ლუკ-მით ისაზრდოვე, საეჭვო საქმეებს მოერიდე და დაქორწინების დროს ყურადღება ღვთისმოში მიაქციო. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ამქვეყანას მიჯაჭვული დარჩები და რწმენას ძალიან დაშორდები.

ბევრი არ იცინო, განსაკუთრებით ხმამაღალ სიცილს მოერიდე, ბევრი სიცი-

ლი გულს კლავს, თუმცა სახეზე ღიმილი ყოველთვის უნდა დაგკრავდეს, ვინაიდან ღიმილი მოწყალებაა. ყველას მოწყალების თვალით შეხედე, არავინ დაამცირო და შენზე დაბლა არ დააყენო. გარეგნულ სილამაზეს ძალიან დიდ ყურადღებას ნუ მიაქცევ. კოსტად და უბრალოდ ჩაიცვი, რადგანაც გარეგნულობაზე ზედმეტი მზრუნველობა შინაგანი სიცარიელისგანაა გამოწვეული.

არასდროს იკამათო, არც არავის არაფერი მოსთხოვო, კმაყოფილი იყავი შენი ბედით, ეცადე გამდიდრდე ალალი გზებით მოპოვებული ქონებით და ჰარამის მორიდებით, იყავი დინჯი და თავმდაბალი. ვისაც შენს აღზრდა-განათლებაში ამაგი აქვს, შენც მათ მიმართ ამზრუნველი იყავი, მათთვის გაიღე ქონება და ფიზიკური სამსახური, ეცადე მათ დაემსგავსო. გახსოვდეს, ვინც მათ დაივიწყებს, ბედნიერი ვერ იქნება. არ მიეჯაჭვო ამ ქვეყანას ან ამ ქვეყნის მოყვარულთ. გული ყოველთვის სევდიანი გქონდეს, სხეული ღვთისმსახურებისათვის მედგარი, თვალები (მონანიებით) ცრემლიანი, იყავი მოწყალე, გულთბილი, გონება იხლასით გაჯერებული გქონდეს, ვედრებით ალლაპუზე შეყვარებული და მხოლოდ მასზე მინდობილი იყავი. ტანსაცმელი უბრალოდ და მოხდენილად ჩაიცვი, მოგზაურობაში მეგობრებად მორწმუნე ადამიანები აირჩიე, საკუთარ კაპიტალად ცოდნა-განათლება აღიარე, სახლად მესჯიდი გქონდეს და ახლობლებად ალლაპის მოყვარულები გყავდეს.“ ■

ოკით თუ არა ჩოდ?

 მასალა მომზადებულია სატენაციო კოლეგის მიერ

 სამხრეთ კორეაში 25 წლამდე
ქალების, ხოლო მამაკაცების 27 წლამდე
დაქორწინება კანონით აკრძალულია. გარ-
და ამისა, ქორწინებამდე მამაკაცს მოხდილი
უნდა ჰქონდეს სავალდებულო სამხედრო
სამსახური და სხვა სახელმწიფო ვალდებ-
ულებები.

 ბევრისთვის უცნაურია მრავალც - ლიანობა, თუმცა ეს ჩრდილოეთ აფრიკაში ტრადიციულ სახეს ატარებს. რაოდენობა შეზღუდული არ არის, მამაკაცი რამდენ ცოლსაც მოიყვანს მით უფრო დაფასებულია.

 შეუა ხანებში არსებული დუელის ტრადიცია, პარაგვაიში დღესაც გრძელდება.

☞ ისლანდიის დედაქალაქ რეიკიავიკში ძალის მოვლა კანონით აკრძალულია.

 ტაილანდის სამეფო ოჯახს, ძველი დროიდან მოყოლებული, აქვს მხოლოდ მათ-თვის განკუთვნილი სალაპარაკო ენა. რაც იმას ნიშნავს, რომ რასაც ისინი ლაპარაკო-ბენ, გარშემო ვერავინ იგდეს.

☞ ტიპეტში სტუმრის გაცილებისას
მისთვის ენის გამოყოფა აუცილებელია.

 ბოსნა პერცოგოვინაში სასიძოს
გასათხოვარი ქალის ოჯახში საჭმელზე
მიიპატიუებენ და ოჯახის უფროსებთან ერ-
თად ქორწინებასთან დაკავშირებით კამა-
თობენ. კამათის ბოლოს, როდესაც ოჯახის
უფროსები გარკვეულ გადაწყვეტილებამდე
მივლენ, ჯერი ყავით გამასპინძლებაზე
მიდგება. იმ შემთხვევაში თუკი სასიძოს
სათანადოდ მიიჩნევენ მას ტყბილ ყავას მი-
ართმევენ, ხოლო უარის თქმის შემთხვევაში
მას მწარე ყავას დაალევინებენ.

 როდესაც ინდოეთში მოქაბეში მ -
სული სტუმარი, საჭმელს მიირთმევს უნდა
დააბოყინოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში
ჩაითვლება, რომ სტუმარს საჭმელი არ მოე-
წონა, რაც დიდ უპატივიმცემლობად მიიჩ-
ნება.

 ესპანეთში ყოველი წლის აგვისტოს
ბოლო ოთხშაბათს პამიდვრის ფესტივალი
იმართება. ტონობით პამიდორი ქუჩებში
იყრინდა.

 მავრიტანიაში სიმსუქნე ტრად - ციად დამკვიდრებულა. დასაქორწინებელი ქალი წონა 60-100 კგ შორის უნდა მერყეობდეს. აგრეთვე ისჯებიან ქალები, რომლებიც საჭმელს არ მიირთმევენ. ■

როგორც გავიგე, მარხვის სიბრძნე, ის არის, რომ მშენერი ადამიანების მდგომარეობა გავიგოთ. რამდენად მართალია აღნიშნული განმარტება? გთხოვთ ამისსნათ, რა არის უზენაესი ალლაპის მიზანი, იმასთან დაკავშირებით, რომ ადამიანებს მარხვას ავალდებულებს?

უზენაესი ალლაპი სურა ბაყარას 183 აიათში მარხვის მიზანს ასე განმარტავს:

„თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! სავალდებულო გახდა თქვენდა მარხვა, როგორც სავალდებულო იყო მათვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცულნი იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“.

ყველაზე უმთაერესი, რისგანაც დაცვა ადამიანს სჭირდება, ჯოჯობეთია. ამის ძირითადი პირობა, არის ის, რომ ადამიანმა უზენაეს ალლაპს არ დაუწესოს მოზიარე. ის, ვინც მარხვას დაიცავს, მიუხედავად იმისა, რომ სული თხოვს და აქვს ამის სათანადო საშუალება, იგი ალლაპის პრძანებას საკუთარი მოთხოვნილებაზე წინ აყენებს და თავს შორს იკავებს, ჭამა-სმისა და მეუღლესთან თანაცხოვრებისგან. ასე იგი თავს აფარებს, უზენაეს ალლაპს და არ ჰყავს სხვა არსება, ვისაც მიეკედლებოდა.

ამასთან ერთად, მარხვა ადამიანის ჯანმრთელობას იცავს, ასევე მას ასწავლის სარჩოს ფასს, მოთმინებასა და მშენერი ადამიანის მდგომარებას აგრძნობინებს.

გარდა ამისა, მარხვა ბევრ სხვა სიბრძნეს შეიცავს, რომელიც მხოლოდ უზენაესმა ალლაპმა უნის.

რამაზნის მთვარეში ფითრის გაცემა აუცილებელია? არ შეიძლება, რომ მისი გაცემა სხვა დროს მოხდეს?

აუცილებელია, ფითრა რამაზნის მთვარეში გაიცეს. ვინაიდან ეს მთლიანად მარხვასთან დაკავშირებული ღვთისმსახურებაა.

უკეთილშობილესი შუამავალი პადისში პრძანებს: „თუ ვინმე ფითრას ბაირამის ნამაზის ლლცვამდე გასცემს, ის მიღებული იქნება ზექათის ხარისხით. ხოლო თუ ფითრას ნამაზის შემდეგ გასცემს, ის მხოლოდ მოწყალებად ჩაეთვლება“. (ებუ დავუდ ზექათი, 18)

მოშლის თუარა მარხვას გონიერების დაკარგვა?

როგორც ვიცით მარხვის მომშლელი ფაქტორი სამია: ჭამა, სმა და ცოლსა და ქმარს შორის ინტიმური კავშირი. გარდა ამისა, ავადმყოფებს და მგზავრებს, შეუძლიათ არ იმარხულონ. თუკი მარხული პიროვნება ავად შეიქმნება, იმისათვის, რომ რაიმე მედიკამენტი მიიღოს, შეუძლია მარხვა მოშალოს.

ასევე ავადმყოფთა რიგებს განეკუთვნება ის, ვინც გონიერას დაკარგავს. თუკი მას გონიერ მოსაყვანად წყალს დაალევინებენ, ან გამოფხიზლების შემდეგ, იმისათვის, რომ გონის მოეგოს, წყალს თვითონ დალევს, მარხვა მოეშლება. ასეთ შემთხვევაში კი პიროვნებამ რამაზნის თვის დასრულების შემდეგ, გამოტოვებულ დღე უნდა აანაზღაუროს. ■

სურვიუ

 მოამზადა: გიორგი კამლაძე

შეავსეთ სუდოკუ ისე, რომ გამოტოვებულ უჯრებში ჩაწეროთ ციფრები 1-დან 9-მდე, იღონდ არც ერთ ჰორიზონტალურ მწკრივში, ვერტიკალურ სვეტში და კვადრატში, რომლებიც 9 უჯრისაგან შედგება, არ უნდა იყოს ორი ერთნაირი ციფრი.

გარტივი

		4	9		3	2		7
7		9	5		3			
	8	3	2		6		8	
	1		4	8	9		2	5
4			1		7		9	
9	7	3			1			
6			8				3	4
		8	7		1	9		
9	5	2	6		4	8	7	

რთული

9		3		8	4			7
5	8		9			6		
						4	8	
	9		8		6	7		
7								
2			3	7		1		8
7	5				8	9		1
				5			6	2
1		8		3	9			

აძლევანა

გარტივი								
9	5	2	6	3	4	8	7	1
4	5	8	7	5	1	9	6	2
6	7	1	8	9	2	6	3	4
2	9	7	3	6	5	1	4	8
8	4	5	1	2	7	6	9	3
3	1	6	4	8	9	7	2	5
5	8	3	2	7	6	4	8	9
7	2	9	5	4	8	3	1	6
1	6	4	9	1	3	2	5	7

რთული

1	6	8	2	3	9	5	7	4
4	3	9	9	5	1	8	6	2
7	5	2	4	6	8	9	3	1
2	4	6	3	7	5	1	9	8
8	7	5	1	9	2	3	4	6
3	9	1	8	4	6	7	2	5
6	2	7	5	1	3	4	8	9
5	8	4	9	2	7	6	1	3
9	1	3	6	8	4	2	5	7

წერტილი 3

მუსიკა

საბავშვო რუპროექტის მომზადება ბალ „ჩიორას“ დახმარებით

- 38 - ამა, გამოიცანით?
- 38 - სამაზშვლ ფეხფეხი
- 39 - გლეხი ღა ფრაძლეობისფი
- 39 - იპოვეთ 7 განსხვავაზე!
- 40 - ბაზშვები—ჩვენი მომავალია.

აშა, გამოიცანით?

ცხრილში მოცემულია, 12 ქვეყნის დედაქალაქის სახელი. თქვენი მიზანია, იპოვოთ ისინი!

ნ	თ	ბ	ი	ვ	ი	ს	ი	გ	ი	ბ	ბ
კ	ი	ე	ვ	ვ	ი	თ	ი	ჩ	ხ	ა	ჩ
ი	ნ	ა	ნ	კ	რ	ა	მ	ე	ზ	უ	უ
ა	ჩ	ჩ	ე	მ	ბ	ა	ქ	ო	ა	ჩ	ჩ
კ	ე	რ	ე	ვ	ა	ნ	ი	ნ	ი	ს	ს
ფ	ი	ი	ნ	მ	ო	ს	კ	ო	ვ	ი	ი
ი	ს	ო	ფ	ი	ა	ა	ტ	ი	ჩ	ე	ე
ბ	ე	რ	ჩ	ი	ნ	ი	ი	ვ	ა	ჩ	ჩ
ჩ	პ	ა	რ	ი	ზ	ი	რ	გ	ი	ჩ	ჩ
ზ	ო	რ	პ	რ	ა	ჩ	ა	ი	ჩ	ი	ი
მ	ი	ნ	ს	კ	ი	უ	ჩ	უ	ა	ნ	ნ
ა	ვ	ბ	უ	ქ	ა	რ	ე	ს	ტ	ი	ი

კაშაჭშვილი ფესტივალი

- ისლამური კალენდრის მიხედვით როდის აღინიშნება ყადირის ღამე?
 - ა. რებიულ ევველის მეთორმეტე ღამეს
 - გ. რამაზანის ოცდამეშვიდე ღამეს
 - ბ. შალბანის მეთოთხმეტე ღამეს
 - დ. რეჯების პირველ ღამეს - რამაზანის მარხვა ყოველ წელიწადს რამდენი დღით იწევს უკან?
 - ა. ერთი კვირით
 - ბ. თხუთმეტი დღით
 - გ. სტაბილურია
 - დ. ათი დღით - ჰიჯრეთით რომელ წელს გახდა მარხვა სავალდებულო?
 - ა. მეორე
 - გ. ჰიჯრეთამდე 2 წლით ადრე
 - ბ. მეშვიდე
 - დ. მეათე
- ქვემოთ ჩამოთვლილთაგან, რომელი არ არის მარხვის მომშლელი ფაქტორი?
 - ა. პირსავსე ღებინება
 - გ. შეგნებულად რაიმეს მირთმევა
 - ბ. წყლის დალევა
 - დ. სისხლის გამოდენა - რა არის მარხვის დანიშნულება?
 - ა. შიმშილობა
 - გ. ღვთისმსახურება
 - ბ. წყურვილი
 - დ. ნებისყოფის გამოცდა - ღვთისმსახურების რომელ კატაგორიას განეკუთვნება მარხვა?
 - ა. სუნნეთი
 - გ. ვაჯიბი
 - ბ. ფარძი
 - დ. ნააფლე

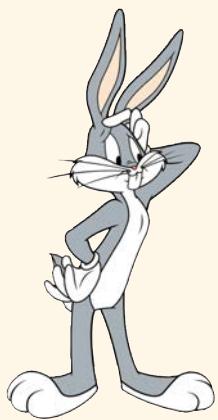
პასუხები იხილეთ მე-40-ე გვერდზე

გლეხი და ტრაქტორისტი

ერთხელ სოფლელ გლეხის ტრაქტორი მწყობრიდან გამოვა. ბევრი იფიქრა, უნდოდა თავად აღმოეჩინა დაზიანებული ადგილი, მაგრამ ვერას გახდა. ბოლოს გადაწყვიტა, ხელოსანი გამოეძახა და ასეც მოიქცა. როდესაც ხელოსანი მოვიდა, ტრაქტორს ყურადღებით თვალი გადაავლო, შემდეგ ხელში ჩაქუჩი აიღო და ტრანსპორტის ერთ ნაწილზე მხოლოდ ერთხელ დაარტყა. რის შემდეგაც ტრაქტორმა მაშინვე უპრობლემოდ გაიმართა. ხელოსანმა კი გლეხისგან გასამრჯელოს სახით 50 ლარი გასამრჯელო მოითხოვა. 50 ლარის მოთხოვნამ გლეხი გააოკვირვა და ხელოსანს უთხრა: არა გრცხვენია, ერთ დარტყმისთვის 50 ლარის მოთხოვნა? ხელოსანმა მიუგო: სრულიად მართალი ხარ ერთ დარტყმისთვის 50 ლარი მოთხოვნა სირცხვილია, და სწორედ მეც ერთი დარტყმისთვის 1 ლარს ვიღებ, ხოლო დანარჩენი 49 ლარს იმისთვის ვიღებ, რომ ვიცი სად უნდა დავარტყა.

იპოვეთ სურათებს ჟოლის 7 განსხვავებას

„ბავშვები—ჩვენი მომავალია“

ჩემო ძვირფასო აღსაზრდელებო, დღეს დასასრულს მიუხსლოვდა ჩვენი ბავშვთა ბალის სასწავლო პროგრამა . დროის ეს მცირე მონაკვეთი,, ჩვენმა საბავშვო ბალმა გარკვეული წარმატებით დაასრულა.

დღეს, 18 ივნის ბავშვთა ბალი „ჩიორა“ რამდენიმე ბავშვს გამოსამშვიდობებელ და სამახსოვრო დღეს უწყობს.

ნათქვამია: „ ბავშვები- ჩვენი მომავალია“

ბავშვთა ბალ - „ ჩიორას“ აღსაზრდელები. ----- მირზა შანთაძე, თამუჯა მუკუტაძე, ზურა გორგაძე, ლაშა ზოიძე, მარი ბასილაძე, ანრი შანთაძე, დარინა ჯაყელი, ლიკა ბაკურიძე, ლიკუნა სურმანიძე , ნინი სურმანიძე, ლიზი სურმანიძე, ანრი შაინიძე, მათე ებრალიძე, ლევანი ჯაყელი, ანრი ჯაყელი.

ეს ბარტყები ჩვენ დავაფრთიანეთ, ჩვენ ავაჭიყჭიყეთ და დავამერცხლიანეთ.

ეს დღე საბავშვო ბალ „ ჩიორას“ პედაგოგების შემოდგომაცაა, ნაყოფის მოწევა, შეჯამება, შრომის დაფასება. ეს ბავშვები ხვალ სკოლაში მიდიან და გვეამაყება, რომ

მათ ჩვენთან პირველი საფეხური გაიარეს. სიცოცხლის ყლორტებად აღმოცენდნენ.

ჩვენ ყოველთვის ვცდილობდით, ჩვენი პატარებისათვის, ხელმძღვანელობის დახმარებით, გაგვეკეთებინა რაიმე, ახალი და სასიმოვნო, რაც საბავშვო ბალში გატარებულ დღეებზე. ბავშვებს ტკბილ და ნათელ მოგონებად დარჩებოდათ.

ვულოცავთ ჩვენს აღსაზრდელებს დაფრთიანებას, ისინი პირველი სექტემბრიდან უკვე სკოლის მერხებს. მიუსხდებიან. ვუსურვებთ ჯამრთელობას , ბედნიერ დღეებს, ჩვენი ქვეყნის სასახელო შვილებიგაზრდილიყვნენ „

დავ , ჩვენს სამშობლოს, საქართველოსარ მოშლოდეს შვილთა სიმრავლე. მშვიდობა, ბედნიერება .

გულში ვიკრავთ ყველა ბავშვს და აღტაცებით ვიმეორებთ

„მრავალუამიერ, ჩემო საქართველოვ“

- არ დავიშურებ ძალასა და ენერგიას
- თქვენი ბედნიერი აღზრდისათვის... ი. დავითაძე.

38-ე გვერდზე განთავსებული ტესტების პასუხები:

1. გ	2. დ	3. ა	4. დ	5. გ	6. ბ

